

Likovi djevojčica i dječaka u hrvatskim dječjim filmovima

Stojanović, Doris

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:327521>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DORIS STOJANOVIĆ

LIKOVNI DJEČAKA I DJEVOJČICA U HRVATSKIM DJEČJIM FILMOVIMA

Završni rad

Pula, rujan 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DORIS STOJANOVIĆ

LIKOVNI DJEČAKA I DJEVOJČICA U HRVATSKIM DJEČJIM FILMOVIMA

Završni rad

JMBAG: 0303083945, redoviti student

Studijski smjer: Stručni prijediplomski studij predškolski odgoj

Predmet: Medijska kultura

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kristina Riman

Pula, rujan 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Doris Stojanović, kandidatkinja za prvostupnicu Prijediplomskog stručnog studija predškolski odgoj, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Doris Stojanović, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Likovi dječaka i djevojčica u hrvatskim dječjim filmovima“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DJEČJI ROMAN I DJEČJI FILM.....	2
2.1. FILMSKA PRILAGODBA KNJIŽEVNOG DJELA.....	2
2.2. VEZA IZMEĐU KNJIŽEVNE I FILMSKE UMJETNOSTI	3
3. PRIJENOS KNJIŽEVNOG LIKA NA FILM	4
4. VLAK U SNIJEGU.....	5
4.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU	5
4.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU	6
4.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA.....	9
5. ANKA BRAZILIJANKA.....	10
5.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU	10
5.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU	12
5.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA.....	13
6. DNEVNIK PAULINE P.....	15
6.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU	15
6.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU	17
6.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA.....	18
7. DUH U MOČVARI.....	19
7.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU	19
7.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU	22
7.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA.....	24
8. UZBUNA NA ZELENOM VRHU.....	25
8.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU	25
8.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU.....	31
8.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA.....	34
9. ZAKLJUČAK	36
10. LITERATURA	38
SAŽETAK.....	40
SUMMARY	41

1. UVOD

Cilj ovog rada je promotriti odabrane dječje romane i filmove koji su nastali na temelju tih romana, te utvrditi u kojoj je mjeri u filmu zadržana karakterizacija likova iz romana, te na koji način pristupa prikazu ženskih i muških likova.

Pri tome se u obzir uzima i vrijeme nastanka pojedinog romana i filma. Pri ekranizaciji književnog djela ne teži se djelo što doslovnije pretočiti u film, štoviše, dolazi do prilagodbe u prvom redu drugačijem mediju, a zatim se u prilagođavaju i vrijeme i prostor koji ne moraju biti jednaki onome u romanu.

Dječji roman je književna vrsta u kojoj se nerijetko prikazuju situacije inspirirane dječjom svakodnevicom. To je razlog zbog kojeg se u romanu mogu prepoznati i promatrati izvan književne situacije karakteristične za prostor i vrijeme u kojem je roman nastao, kao i doživljaj djeteta i djetinjstva koji pojedini autor ima. Ovakav pristup analizi romana omogućuje i praćenje pojedinih pojava poput stereotipa koji su utkani u određenu društvenu zajednicu.

U hrvatskoj kinematografiji hrvatski dječji romani često su predložak za dječje igrane filmove. Prenošenje pisanog teksta u audiovizualni medij pretpostavlja nužne prilagodbe, ali i umjetničku slobodu interpretacije u skladu s redateljskom vizijom. U dječjem se filmu, kao i romanu, također mogu promatrati stereotipni odnosi u određenoj okolini, pri čemu ih dodatno pojačava vizualni element karakterističan za filmsku umjetnost

Iako su filmovi o djeci često namijenjeni djeci to ne treba biti pravilo. Publika voli djecu na filmu jer ih doživljava kao autentične svjedoke s obzirom na to da glumu doživljavaju kao igru i maksimalno se uživljavaju u istu.

Kako bi se istaknuo smisao dječjeg filma bitno je spomenuti da je on upravo takav zbog dječjeg viđanja svijeta jer oni pamte prizore samo koji su njima i njihovoj psihi bliski, a linija između nestvarnog i stvarnog im omogućuje da se uključe u filmsko događanje i time postanu suizvršitelji njihova junaka. Poistovjećivanje s junacima filma i projiciranje vlastitih sadržaja u isti je utjecajno za razvijanje mašte.

2. DJEČJI ROMAN I DJEČJI FILM

Sredinom 1930-ih naziv roman ulazi u područje dječje književnosti. Prema Hameršak i Zima (2015) dječji roman je tematski, povijesno i strukturno sveobuhvatan žanr koji se shvaća kao smisao dječje književnosti. Hranjec (1998) opisuje da je dječji roman vrsta višeslojne pripovjedne književnosti u kojoj su glavni likovi djeca, sa svojim iskustvima, strahovima i nadama.

Dječji film može biti općeniti naziv za filmove o djeci, filmove od djece i filmove za djecu. Trostruka značenjska razlika uzima se u obzir kada se žele izbjeći nesporazumi do kojih dolazi ako se u filmskoj reklami kao dječji film nudi djelo koje doduše govori o djeci, ali ne i djeci, nego odraslima. Film o djeci može biti svaki film koji govori o mladom ljudskom biću između rođenja i puberteta, bez obzira na namjenu. (Filmska enciklopedija, 1986-90).

Tijekom stvaranja pisac opisuje radnju, likove, ambijent, temu i slično odabirom riječi što dovodi do zaključka da je primaran odnos priča – pisac. U filmu se izražajnost temelji na odnosu priča – objektivna stvarnost.

Mikić (2001) je u svojem djelu istaknuo kako pisac stvara svoje svjetove koje su najčešće plod njegove mašte, dok filmski stvaratelj uvijek polazi od zbilje pred objektivom stoga je i na određen način ograničen u usporedbi s književnikom. U filmu ne postoje enklitike, pojava polisemije, sinonimi i drugi jezični fenomeni. Dok čitamo knjigu pročitano vizualiziramo, a nakon gledanja filma isti verbalno interpretiramo.

2.1. FILMSKA PRILAGODBA KNJIŽEVNOG DJELA

Način uporabe književnog djela u kinematografiji vrlo su različiti jer s jedne strane postoje filmske adaptacije koje gotovo vjerno održavaju duh i slovo literarnog predloška, a s druge ekranizacije koje tek u najosnovnijim crtama zadržavaju glavne elemente književnog djela poput teme, glavni lik i slično. U književnom djelu književni lik se ostvaruje u odlomku (proznoj slici), poglavlju pripovjedačke proze, u proznoj pripovjedačkoj cjelini (noveli, pripovijetci, romanu). U filmu se filmski lik očituje u kadru,

sekvenci, filmu kao umjetničkoj cjelini“ (Diklić, 1989: 303). Film se može nazvati sve ono što se nalazi na filmskoj vrpci i što bude oživljeno tehnikom produkcije.

„Ivo Andrić je na pitanje: „Kakvo je vaše lično mišljenje o ekranizaciji poznatih književnih djela?“ odgovorio: „Vidite, iako mnogi ljudi smatraju da film obično upropasti književno djelo, ja bih, da se slikovito izrazim, to usporedio s majkom koja nikada nije zadovoljna fotografijom svoje kćeri. Film mora imati dovoljno dinamike, za što su potrebne izvjesne preinake. Ja lično nikad ne bih imao ništa protiv adaptacije svojih djela za film, ako za to postoje uslovi“ (Težak, 1990: 13). Ovaj citat opisuje kako će uvijek postojati neka adaptacija djela za film koja neće ispuniti očekivanja publike koja su željno iščekivala tu adaptaciju. Biti će onih koji će biti zadovoljni, ali i onih koji su očekivali nešto više.

2.2. VEZA IZMEĐU KNJIŽEVNE I FILMSKE UMJETNOSTI

Književna i filmska umjetnost od samih začetaka se nalaze u korelaciji. Dječji film zahtjeva fabulu s čvrstom dramaturgijom i zanimljivim zapletom čije je težište na zbivanju bez prevelikog pridavanja pozornosti psihološkom doživljaju junaka, što predstavlja bitnu poveznicu s dječjim romanima u kojima je upravo fabula posebno istaknuta (Težak, 1990). Gotovo svi dječji romani odlikuju jednostavnošću pripovjedačke tehnike.

3. PRIJENOS KNJIŽEVNOG LIKA NA FILM

Postoje razni postupci koji se služe za prijenos književnog lika na film. Za razliku od romana u filmu likove ne moramo zamišljati kako izgledaju, već vidimo glumca čime prestanemo misliti o tome kako je on opisan u djelu. Iako film može prikazati izgled lika on ne može prikazati i dati detaljnu psihološku analizu likova kako to može roman. U književnom djelu nema ograničenost u stvaranju djela, on može opisivati raznim epitetima svaku sitnicu, svaki događaj i svaku emociju. U scenariju je sadržaj pojednostavljen zbog ograničenog trajanja filma i zahtjeva filmske dramaturgije koji zahtijevaju čvrstu organizaciju materijala (Težak, 1990).

Dreyer (kao što navodi Težak, 1990) smatra po njegovom iskustvu da se glumci mogu podijeliti u dvije kategorije, da jedna kategorija svoju ulogu izgrađuje izvana, a druga je izgrađuje iznutra. To bi značilo da u prvoj kategoriji se promjene samo vanjske kategorije kao izgled, način hoda i karakterističan izgovor, a u drugoj kategoriji osoba postane druga osoba, on osjeća ulogu. Djeci su teorije glume nepoznati pojmovi, pa tako se tako oni nesvjesno priklanjaju prvom tipu glume.

4. VLAK U SNIJEGU

Vlak u snijegu napisao je hrvatski dječji pisac Mato Lovrak 1931. Nakon oblikovanja u stilu pustolovnog zapleta objavljen je 1933. godine i od tada se smatra klasikom hrvatske dječje književnosti. Objavljen je u više od trideset izdanja. Prvo izdanje je bilo pod nazivom „Djeca Velikog sela“. Roman je nastao prema istinitom događaju u životu Mate Lovraka kao mladog učitelja (Brešić, 1997). Djelo se bavi temama prijateljstva, zajedništva i avanturama.

4.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU

U romanu Vlak u snijegu kao glavni likovi prikazuju se dva dječaka Ljuban i Pero i djevojčica Draga. Djelo je smješteno u selo pod imenom Veliko selo u blizini grada Zagreba.

Ljuban je dječak koji dolazi iz siromašne obitelji, uredan i poslušan. Svako jutro se opere sapunom. Njega mati ne mora stisnuti među koljena, da ga oriba“ (Lovrak 1989: 9). Od malena je bio jako znatiželjan i hrabar, zavirivao je u svako mjesto i prostor gdje je mogao i htio. „Dok je Ljuban još malen bio i nije mogao biti đak, uvijek ga je privlačila tajanstvena velika kuća nasred sela. Tumarao je drhtavim srcem po svim sobama i hodnicima. Zavirivao je u svaki kutić“ (Lovrak, 1989: 8). Tijekom igre volio se skrivati i strašiti drugu djecu, iako je on to uvijek smatrao šalom nekoj djeci to nije bila šala. Nakon što su ga odabrali da bude vođa prihvatio je tu titulu. Bio je pravedan, pomagao je ostaloj djeci i davao savjete. Kao vođa zadruga bio je odgovoran, pažljiv i poštivao je starije osobe koje su se brinule za njega i ostalu djecu. „Dobio je zajedničku kartu do grada za sve đake i za učitelja. Platilo je i zahvalio šefu: - Hvala vam! Osobito se veselimo posebnom vagonu!“ (Lovrak, 1989: 40). „Ljuban reče gospođama na vratima:- Hvala vam lijepa na brizi! Zbogom!“ (Lovrak, 1989: 48). Nije pohlepan i osvetoljubiv. Kad god bi nekome trebala pomoć on bi bio prvi koji bi pomogao. Zalagao se za ostalu djecu. U trenutku kad je učitelju pozlilo iako je i on sam bio prestrašen nije to pokazivao već je smirivao drugu djecu.

Pero je bio suprotnost Ljubanu. Dolazi iz bogate obitelji, otac mu je načelnik. Neuredan i ne smeta ga čistoća. „A Pero, on se pere jedanput u godini. Kad ga već natjeraju. A kod njih baš nije teško doći do sapuna, imaju oni više nego Ljubanovi roditelji“ (Lovrak, 1989: 9). Voli se praviti važan i želi uvijek biti najbolji u svemu. U djelu se prikazuje kao lijen, zavidan, neiskren i često laže, te voli potkupljivati. „Kad bi ja bio domaćin, donio bih s mog tavana pun vrećenjaka oraha i suhih šljiva, svima vama!“ (Lovrak, 1989: 21). Često je bio grub, uzimao bi ostalim slatkiše i voće. Bio je svađalica, volio se tući, ali kada se potuče prijeti ili moli za milost. „Moj će tajo tebe bičem i vilama po leđima i po glavi!“ (Lovrak, 1989: 81). Pohlepna je osoba i voli tužiti Ljubana za krivicu za koju nije kriv. Svoju hranu nije htio dijeliti zato što je smatrao da je to njegovo i ničiji više, ali kada mu je ponestalo hrane smatrao je da hranu koju su ostali imali treba biti podijeljena pravedno da svako dijete dobije dio. Na kraju djela prihvatio je poraz te zamolio Ljubana ako se može vratiti u zadrugu na što mu je Ljuban dopustio.

Draga je djevojčica kovrčave kose koja je odrasla s Ljubanom i Perom. Zajedno odlaze u školu od prvog razreda osnovne škole. Voli se igrati s ostalom djecom i prihvaća svako dijete. Pravedna je u igri i dobra prijateljica. „Brojit ćemo. Koju zapne zadnji slog, ona će biti mlada“ (Lovrak, 1989: 10). Hrabra, pametna i voli učiti. Osjećajna, ali ponekad tvrdoglava. Zaljubljena je u Ljubana, a kada ju je odbio se naljutila i uvrijedila. Preozbiljna je za svoje godine. Ako nešto krivo napravi i kad shvati da je pogriješila pokuša ispraviti tu grešku. „Zadruzi Ljubanovac, molim vas, primite me natrag. Žao mi je, što sam se odijelila od vas“ (Lovrak, 1989: 72). Nakon što se razboljela djeca su uvijek bila tu da joj pomognu da joj bude lakše. „Donesoše joj naranču. Prima ona i požudno siše sok. Dotle je Ljuban i djevojčice zatrpavaju kaputima“ (Lovrak, 1989: 73). Na kraju svega je shvatila važnost zajedništva i prijateljstva.

4.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU

Vlak u snijegu hrvatski je dugometražni film redatelja i scenarista Mate Relje. Snimljen je prema romanu Mate Lovraka. Snimanje filma trajalo je tri godine od 1973. do 1976. godine. Premijerno je prikazan 1976. godine u Bjelovaru. Film je osvojio nagradu publike „Jelen“ čime je postao prvi film za djecu koji je osvojio tu nagradu. Većina glumaca u filmu bila su djeca iz područne škole u Cigleni, u Bjelovaru. Film je bio

poznat i u stranim država pa je tako prikazan u tridesetak država. Glavne uloge igraju Slavko Štimac kao Ljuban, Željko Malčić kao Pero i Gordana Inkret Subotičanec kao Draga.

Film započinje Ljubanovim propovijedanjem u kojem je jedna od stavki bila i obraćanje publici. To nas vodi kroz upoznavanje družine i njihovih karakternih raznolikosti. Kao i u romanu može se vidjeti kako roditelji prenose svoje navike na djecu, pa je tako jedan od primjera igra pretvaranja. U igri su djeca odlučila da će se netko među njima ženiti. Pa su tako djevojčice nakon svađe pravedno odlučile tko će biti mlada. Za mladu je odabrana Draga koja je htjela da Ljuban bude njezin mladoženja, ali Ljuban je odbio njezin zahtjev govoreći da je njemu tata rekao da prvo treba odslužiti vojsku da bi se mogao ženiti. Na to je Draga bila razočarana, a ostala djeca su odabrali Peru da bude njezin mladoženja. Jedna djevojčica je bila Dragina majka pa da izgleda sijedo, posula je brašno po svojoj kosi, ostale djevojčice su bile svatovi. Dječaci su napunili svoje majice jastucima da izgledaju kao svoji očevi. Prolazili su selom kao pravi svatovi, imali su štapove s tkaninama da izgledaju kao zastave i svirače koji su svirali s poklopcima lonaca. Za odabir vođe zadruga birali su pisanjem imena djeteta kojeg žele da bude vođa. Pero je htio biti lukav pa je pokušao podmititi ostalu djecu s čokoladom kako ne bi glasali za Ljubana kojeg on nije volio. Može se vidjeti da su djeca pismena, osim Pere koji još nije naučio da se imena pišu velikim slovom. Djevojčice su bile te koje su čistile učionicu i pisale na ploču. Zato što su bile uredne i imale su uredan rukopis. Pozivom časopisa „Smilje“ u njihovu tiskarnicu djeca s učiteljem putuju u Zagreb. Završetkom obilaska tiskarnice kao zahvala na obilasku i novim brojevima časopisa djeca otpjevaju pjesmu radnicima tiskare „Smilje“. Djeca su posjetila još tržnicu koja ih je privukla, zato što su sa sela. Gdje se dvoje djece Ivica i Marica odvoje od zadruga, pa učitelj mora tražiti pomoć policije u pronalasku. Nakon pronalaska djece i posjeta zoološkom vrtu učitelju je naglo pozlilo. On kasnije pošalje pismo Ljubanu u koje kaže kako će ga Ljuban morat zamijeniti na povratku doma i da zna da će Ljuban odraditi dobar posao. U ovom djelu se može vidjeti kako odrasla osoba kao učitelj smatra Ljubana ozbiljnog i odgovornog te da mu vjeruje. Ulaskom u vlak nastane tuča koju Ljuban pokuša smiriti međutim samo se više počnu tući. Tada je Ljubanu bilo dosta i odluči ostalima reći da neće više biti njihov vođa. Većina djece se počne protiviti njegovoj odluci. Pogledom u sliku zadruga s učiteljem Ljubanu da snage da pokaže kako on može biti bolji. Jedini tko me se to nije svidjelo bio je Pero koji je pokazivao

nezadovoljstvo. Kao ishod dogovora sa zadrugom Pero, nekoliko dječaka i Draga budu izbačeni iz zadruga. Dragu je Ljuban odbacio iz zadruga jer se nije izjasnila da li želi biti u zadruzi s Ljubanom ili ne. „Ne trebamo one koji samo šute!“ Sva djeca koja su ostala u zadruzi pridonijela su svoju hranu s kojom su ih roditelji poslali. Tu je bilo svega od naranča, kruha, kobasica i raznog mesa. Draga koja je bila bolesna prešla je u vagon s Perom i dječacima. Stalno je spominjala istu rečenicu, a to je bila: „Svi ste vi kukavice, kostura se bojite“. Pero se smatrao glavnim u njegovom društvu pa je potkupljivao ostale da čiste za njim. „Skupljaj i za mene, neće ti biti žao.“ Tu je prikazano kako je Pero neuredan i lijen. Jedina stvar koja ga je brinula bila je bolesna Draga. U drugom vagonu jedna djevojčica koja je bila zadužena kao bolničarka se nije htjela brinuti za dječaka Šimu zato što ju je on u razredu nazvao guskom što ju je povrijedilo. To je primjer kako djeca pamte kad ih se uvrijedi. Kada je u vagonu s Perom i ostalima ponestalo hrane dječaci su se počeli polako vraćati u vagon gdje je zadruga i moliti da ih prime natrag međutim Ljuban kao pravi vođa pravedan prema svima i rekao je da o tome ne odlučuje on nego zadruga. Djeca su voljela i poštovala konduktera te su bila zahvalna kad im je donio žar da se mogu ugrijati. Bila su poštena i nisu prihvaćala nepravdu, pa tako nisu prihvaćala nepravdu kada je dječak glavni za čuvanje hrane sebi stavio dvije čokolade. Ljuban više nije mogao gledati bolesnu Dragu i hladnom vagonu pa ju je doveo natrag u njihov vagon, na što se Pero naljutio i tražio od drugog dječaka da pretuče Ljubana. Ponašao se kao malo dijete. Iako je Draga bila izbačena iz zadruga druga djeca kad su vidjela kako je loše zabrinuli su se za nju i odmah su priskočila u pomoć. Na kraju je Peru napustio i zadnji dječak i on je ostao sam. Nije volio ostajati sam jer se bojao samoće. Dok su ostala djeca spavala pokušao je biti podmukli i ukrasti hranu ostalima, ali ga je Ljuban otkrio. Počeli su se tući i ganjati po vlaku. Kad ga je uhvatio Pero je molio za milost da ga prime natrag. U početku ga nisu htjeli primiti, ali se pokazao pametan za vrijeme čišćenja snijega gdje je zadruga krenula čistiti snijeg golim rukama, a on je uzeo podloške za hranu i podijelio svima. Tim potezom je prisvojio svoje mjesto u zadruzi. U filmu iako su djevojčice prikazane kao nježne i mirne, pokazale su se da i one mogu biti od pomoći. Film završava tako da su na sceni Ljuban i kondukter, obraćaju se publici. Ljuban je tužan jer se rastaje od konduktera, govori: „Pobijedili smo snijeg, ali nestat će društva i borbe.“

4.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA

Glazba je jedan od glavnih filmskih elemenata u filmu. Ona je prikazana kroz pjevne epizode. Korištena je kada se htjela istaknuti neka situacija ili stvoriti neki ugođaj. U romanu imamo sveznajućeg pripovjedača koji nas u sve uvodi, a u filmu se u toj ulozi nalaze sami likovi. Naziv zadruge u romanu bilo je „Ljubanovac“, međutim u filmu iako je jedno od predloženih imena bilo „Ljubanovac“ na kraju se zadruga zvala „Sloga“. Školski izlet se bitno razlikovao u romanu i filmu. U romanu su djeca primila pismo u kojem su od strane jednog liječnika bili pozvani na razgledavanje higijenske izložbe u kojoj su bili izloženi ljudski organi poput ljudskih crijeva, pluća i mozgov a s nekim bolestima. Nakon izložbe su ih vodili u tvornicu suhomesnate robe, pa u tvornice čokolade, a za kraju u gradsko kino. U filmu su djeca na poziv posjetila tiskaru časopisa „Smilje“, nakon tiskare posjećuju u zoološki vrt, tržnicu Dolac gdje se učenici Ivica i Marica izgube, katedralu i uspinjaču kojom se provoze. U romanu je Draga sama napustila zadrugu i otišla za Perom, ozdravila je na putu do sela i u vlaku se nije pomirila s Ljubanom i Perom, dok je u filmu Ljuban potjerao Dragu iz zadruge, dolaskom u selo je još bila bolesna i pomirila se s Ljubanom i Perom u vlaku. Pero u romanu nije pomogao čistiti snijeg te je kralo hranu po noći, a u filmu je prikazano kako Pero krade hranu u jutarnjim satima, a kasnije pomaže djeci čistiti snijeg, čak se dosjetio da bude lakše čistiti ostalima donio je podloške za hranu. Poznata pjesma poznatog hrvatskog glazbenika Arsena Dedića pod nazivom „Kad se male ruke slože“ koja je obilježila film se u romanu ni ne spominje.

5. ANKA BRAZILIJANKA

Roman Anka Brazilijanka napisao je hrvatski dječji književnik Mato Lovrak 1939. godine. Djelo opisuje dirljivu priču o sudbini djevojčice Anke, odrasle bez roditelja i njezine borbe koja ju na kraju dovodi do pronalaska obitelji.

5.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU

Roman započinje opisom sela i ciglane u kojima se radnja događa. „Sunce se zaplelo u granje, ali kao da se otimlje. Baca zrake uvis, koje osvjetljuju crvenim svjetlom selo na suprotnom brdu, a ovdje, blizu mlade šume na ciglani visoki dimnjak, iz kojeg suklja crni dim“ (Lovrak, 1981: 7). Anka je sedmogodišnja djevojčica. Ne zna tko su joj otac i majka jer je kao dijete nađena na stepenicama velike kuće u gradu. U sirotištu je provela četiri godine prije nego što su je posvojili milostiva i njezin gospodin koji nisu imali djece. Odabrali su Anku jer je bila uredna i lijepa. Imala je velike crne oči, kovrčavu kosu, pravilno tijelo i jamice na licu. „Uzela je tebe, Anka, jer si imala lijepe oči, kovrčastu kosu, tamnu put i pravilno tijelo“ (Lovrak, 1981: 56). Iako su sirotištu obećali da će se brinuti za Anku kao da je njihovo dijete, to nije bila istina. Anka je bila jako vezana za sirotište i teško joj ga je bilo napustiti. „Anka je plakala, kad je ostavljala sirotište, jer se je naučila na onaj život i na svu onu djecu“ (Lovrak, 1981: 18). Iako je kod milostive bila lijepo obučena i bolje se hranila, prvi dani bili su joj ružni. Spavala je sama u maloj služinskoj sobici pokraj kuhinje, osjećala se usamljeno zbog čega je stalno plakala te se htjela vratiti u sirotište. Milostiva se nije trudila da joj pokaže roditeljsku ljubav koja je nedostajala u Ankinom životu. Znala ju je nekada i udariti zbog njezinog plakanja te ju je smatrala nezahvalnom. Tri godine provela je zatvorena u stanu radeći kao sluškinja, izlazila je samo ako je bilo potrebno otići po namirnice u prodavaonicu u ulici, a samo tri puta je bila dalje od stana. „Živjela je tri godine u stanu milostive kao u zatvoru“ (Lovrak, 1981: 18). U te tri godine Anka se osamostalila pa je tako naučila nešto skuhati i prati čime je pokazala da je oprezna i spretna. Odlaskom milostive i njezinog gospodina na ljetovanje Anka ostaje razočarana, kada je shvatila da ne ide s njima i da mora ostati s paziteljicom kuće koju nije bilo briga za nju. Bila je

prisiljena spavati u predsoblju sa psom koji je stalno lajao. Iako je bila bojažljiva Anka je skupila hrabrost i pobjegla je da pronađe milostivu kako bi joj se potužila da joj je tužno bez njih i da joj da ključ kako bi se ona mogla vratiti u njihovu kuću. Da bi došla do milostive pješačila je, međutim krenula je krivim putem i došla u selo gdje su bili radnici ciglane. Tamo je upoznala Brazilijanca koji joj je bio strašan, ali mu je svejedno vjerovala. Spojilo ih je to što su oboje ostali siročad, Anka od rođenja, a Brazilijanac u mlađim godinama. Dok je Brazilijanac nosio Anku u općinu da je vrate kući, djevojčica je ostala oduševljena vidjevši livadu i potok po noći te nebo puno zvijezda što nije imala mogućnost vidjeti u gradu zbog malog prozora u sobici. Vidjevši koliko je oduševljena viđenim, Brazilijanac odluči Anku odvesti u štalu da po prvi put vidi tele koje je ona odmah zagrlila oko vrata i mazila. Brazilijanac je smatrao da je prekasno pa su se na kraju vratili u ciglanu gdje joj je dao svoj krevet sa slamom. Upozorio ju je da ubuduće mora paziti s nepoznatim ljudima. Ona mu je odgovorila da ju je Milostiva upozorila da u svijetu postoje loši ljudi. „Govori mi o tom više puta milostiva i njezin gospodin, da se čuvam tuđih i nepoznatih ljudi i da ne idem s njima, ako me zovu na šetnju i ako me mame k sebi darovima i slatkišima... Milostiva mi je govorila da ima na svijetu strašnih ljudi, zločinaca, pravih zvijeri...” (Lovrak, 1981: 38). Čisteći sobu u kojoj je spavala pokazala je da je vrijedna i da joj ništa nije teško napraviti. Htjela je pokazati zahvalnost jer se osjećala kao teret Brazilijancu. „Meni je žao, što ste se sa mnom toliko namučili...” (Lovrak, 1981: 39). Brazilijancu se nije svidjelo što mu je očistila sobu. Vidjevši kako je ljut osjećala se krivom i prestrašenom da će ju prijaviti u općinu kako bi ju se vratilo u dom milostive i njezinog gospodina. Prestrašena utjehu je potražila naručju pralje Milke, želeći se sakriti, utješiti i smiriti. Upoznavši pralju Milku i osjetivši njezinu nježnost Anka upoznaje osjećaj koji nikad prije nije osjetila. Iako nikad nije osjetila majčinsku ljubav pralja Milka ju je svojim postupcima barem malo približila osjetu te ljubavi. Ankino srce je bilo maleno, ali neiskvareno, puno topline i vjerovanja. Kada se smirila, zabrinuta je išla potražiti Brazilijanca i ispraviti stvar, ali nije uspjela jer je on zbog narušavanja mira završio u zatvoru. Anka se odlučila sama prijaviti u općinu da je vrate milostivoj. Tamo je vidjela Brazilijanca kojem je pomogla da pobjegne, a kasnije je i ona pobjegla bojeći se da će nju zatvoriti u zatvor zbog pomoći Brazilijancu u bijegu. Pljusak i grmljavina su također bili njezini strahovi, ali se svejedno tijekom nevremena popela na dimnjak da vidi pogled na selo o kojem joj je Brazilijanac pričao. Uporna je i osjećajna prema životinjama. „Donio je Anki iz gnijezda u grmu malu živu ptičicu. Kad je Anka saznala, kako sada za pričicom plaču njezini roditelji,

Brazilijanac je morao obećati Anki, da će je opet natrag staviti u gnijezdo“ (Lovrak, 1981: 77). Da bi Anka mogla postati njihova morali su se oženiti. Ljubavlju i pažnjom prema Anki, Brazilijanac i pralja Milka zaslužili su naziv mama i tata. Na kraju romana zbog Brazilijančeve upornosti Anka je službeno postala njihova kćer te je tako postala Anka Brazilijanka.

5.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU

„Film Anka, nastao 2017. godine u koprodukciji Hrvatske radiotelevizije, dobio je brojne pohvale tijekom svojega prikazivanja u kinima, ponajviše za sjajnu produkciju u stilu Harryja Pottera, maštovitu scenografiju i masku“ (Hrvatska radio televizija, 2017). Njegov redatelj je Dejan Aćimović. Glavnu ulogu Anke igra Cvija Viljac.

Početak filma nas vodi u sirotište koje vode časne sestre. Milostiva dolazi u sirotište u njezinoj kočiji po Anku za koju zna da joj je rod. Dolaskom u kuću milostiva sjedeći i pijujući čaj zahvaljuje se gospodinu koji joj je omogućio da pronađe Anku. Crtajući na podu do nje je došla milostiva koja joj prijeti i zapovijeda govoreći „Ukoliko želiš jesti, moraš to nekako i zaraditi.“ čime Anka postaje njezinom sluškinjom. Prilikom pomoći u kuhinji, Anka sa drugom sluškinjom opazi pauna u vrtu kuće. Ostala je oduševljena, međutim u tome trenu milostiva uđe u kuhinju te vidi Anku kako ne radi i ošamari je. Anka odluči tijekom noći pobjeći od milostive, nije joj se sviđala. Iako joj je bila rod bila je bezobrazna i zločesta prema njoj. Milostiva ju je opazila te je počela vikati za njom, htjela ju je zaustaviti, ali nije uspjela u tome. Anka je neumorno pješačila po polju, tračnicama, brdu i šumi. U šumi od govorećeg drva dobije smjer gdje treba ići. Nakon dugog i umornog puta ona dolazi do gostionice u selu gdje prvi put vidi Brazilijanca. On se naime napio i počeo tući s ostalim gostima. Nastavila je put dalje i došla do ciglane gdje su bili radnici. Pitali su je kako je došla ovdje na što im je ona objasnila kako joj je stablo pokazalo da je to put do sirotišta. Oni su je saslušali i ponudili joj da prespava kod njih kako bi se odmorila. Ponudili su joj sobu Brazilijanca jer su znali da će on provesti noć u zatvoru. Nakon što se probudila i pospremila krevet, na prozoru je ugledala dvoje vilenjaka koje je zapravo samo ona vidjela. Upoznala je i pralju Milku i ona joj se odmah svidjela. Milka ju je upozorila da ne ulazi u šumu sama jer je tamo bilo opasno, ali znatiželjna Anka, ugledavši dva vilenjaka na ulazu u šumu, odluči

krenuti za njima. U šumi upoznaje mitska bića poput diva i dva bića koja su bila pola zmije, a pola žene što ju je uplašilo toliko da je odmah istrčala iz šume. Ispričala je Milki što se dogodilo, ali Milka joj ne vjeruje i smatra da Anka samo ima bujnu maštu. Anka se ponašala pristojno i pomagala je Milki ako je bilo potrebno. Donosila je vodu radnicima dok su radili i učila šivati. Milka ju je pohvalila da lijepo crta kada je vidjela njezin crtež. Kada su došli vlasnik ciglane i njegov sin, Anka je odmah shvatila da su oni loši ljudi. Loše se podnose prema konjima, iscrpljuju ih iako su u lošem stanju, što je razbjesnilo Brazilijanca. Sve je to promatrala Anka i vidjela je osmjech koji je on imao kad je mazio konja.. Ljut je otišao u gostionicu, napio se i počeo plesat. Anka ga je pratila od gostionice do ciglane jer je bila zabrinuta za njega. Bila je dobra i prema mističnim bićima, ponašala se prijateljski. Voljela je i Milku, osjećala se jako sigurno uz nju. Sin vlasnika ciglane želio je da Anka i on budu prijatelji kako bi on mogao biti s Milkom. Prijetio joj je da ako mu ne pomogne da on bude s Milkom, javit će njezinoj milostivi gdje se nalazi kako bi ju vratila doma. Od straha Anka pobjegne u šumu gdje žene zmije otmu divu sina i tako uspiju privući Anku kako bi ju otele i odvele Seni. Vladarica Sena joj govori da prestane plakati jer je ionako siročić, nitko neće plakati za njom. Kada je Brazilijanac shvatio da je Anka nestala odmah je potrčao u šumu ne bi li je spasio, ali njoj nije bilo ni traga. Počeo je plakati i upravo ta tuga i suze su spasili Anku i divovog sina. Vladarica Sena i njezine sluškinje su pobjegle kada se pod počeo rušiti u njihovoj rupi. Kad su se vratili u ciglanu, bijesan vlasnikov sin obećao joj je da će je vratiti njezinoj milostivi jer Milka nije htjela biti njegova, već je bila s Brazilijancem. Milostiva je saznala gdje se Anka nalazi i da Brazilijanac i Milka žele posvojiti Anku, bila je bijesna zbog toga te ih je prijavila za otmicu kako Anku ne bi mogli usvojiti. Šefov sin je prijavio Brazilijanca za pokušaj ubojstva, iako se ništa nije dogodilo između njega i Brazilijanca. Na sudu se saznaje da je milostiva posvojila Anku samo zbog Ankinog nasljedstva, a u otkrivanju toga pomogla je sluškinja koja je radila za milostinju. Brazilijanac je govorio sudcu kako je pokušao otjerati Anku od njega, ali ona nije htjela otići, bila je uporna. Sud odlučuje da Anka ostaje kod Brazilijanca i Milke, da je mogu posvojiti te da Anka ima pravo dobiti nasljedstvo kad napuni 18 godina.

5.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA

Film se dosta razlikuje od romana. U filmu upoznajemo mitska bića poput diva, Jagara (vilenjaka), drvo koje govori i žene zmije. Smatram da su oni uvedeni kako bi privukli pažnju djeci. Razliku vidimo već u počecima gdje u filmu radnja započinje prikazivanjem sirotišta u kojem je Anka odrasla, dok u romanu je ona već u kući milostive. Dolaskom u kuću ne plače, hrabra je, ostaje kratko kod milostive, a u djelu je prikazano kako je prve dane plakala neprestano. Milostiva nije neka nepoznata žena koja je posvojila samo zato što treba sluškinju, već joj je ona rođakinja koju je prešlo nasljedstvo za razliku od romana u kojem se nasljedstvo ni ne spominje. Također u romanu milostiva ima muža s kojim odlazi na ljetovanje, u filmu je ona sama te ostaje u kući. Koristi se 3D računalna grafika u filmu za drvo koje govori, žene zmije i vilenjaci. Prilikom življenja kod milostive Anka je sve samostalno naučila, a u filmu su je naučile sluškinja kod milostive i Milka u ciglani.

6. DNEVNIK PAULINE P.

Dnevnik Pauline P. roman je autorice Sanje Polak, koja je do sada objavila sedam knjiga za djecu. Napisan je 2000. godine, a izdano je dvadeset i pet izdanja. Ovo djelo dio je kompleta romana o Paulini međutim romani nisu povezani, jedino što ih povezuje su zajednički likovi pa se romani mogu čitati svaki za sebe. Roman je izuzetno popularna knjiga da je uvrštena i u obaveznu lektiru za osnovnu školu.

6.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU

Roman je o djevojčici Paulini, njezinoj obitelji i prijateljima. Iako je naziv djela „Dnevnik Pauline P.“ djelo nije napisano klasično kao dnevnik. Paulina je vodila dnevnik kao način izražavanja svojih misli, emocija i iskustava s kojima se suočavala u svakodnevnom životu. U djelu se autorica više usredotočila na opise situacija u kojima postoji velika doza humora, a manje pozornosti je posvetila vanjskom opisu i izgledu lika. Upotrijebljuje se gradski žargon tipičan za dječju dob i grad Zagreb. Knjiga započinje završetkom ljetnih praznika, a završava početkom ljetnih praznika.

Paulina je djevojčica koja živi u Zagrebu sa svojim roditeljima. Ne voli se dosađivati, voli roditeljima pomagati i učiti nove stvari. Jedino je dijete svojih roditelja, pa zbog toga najčešće dobije sve što poželi. Često sanjari i bude u svom svijetu zbog čega ne zna što se događa oko nje. Voli biti u središtu pozornosti, ako nešto nije po njezinom brzo se naljuti. Ne zanimaju je nikakve izvanškolske aktivnosti ni hobiji. Iako je nakon školske aktivnosti u kojoj su sadili povrće dobila svoj mali povrtnjak i dobro joj je išlo brzo je odustala i od toga. Nespretna je zbog čega je slomila ruku na skijanju sa školom kada se s Nikolinom zamijenila za skije. Skije kakve je ona htjela, ali joj tata nije htio kupiti jer je smatrao da su skije koje su oni kupili kvalitetne skije. Osim na skijanju nezgoda joj se desila i kada je preskakala lastiku u novim sandalima s debljim đonom. Kamenčić joj je ušao u sandalu te je ona pala bradu koju su joj morali u bolnici šivati. Zna biti osuđujuća, ali kad zapravo upozna osobu shvati da je osoba upravo suprotno od onoga što je ona mislila o njoj. „U šetnjama sam svašta otkrila o Ratku. Uopće nije glupi štreber, kako ga zovu ostali dečki u razredu“ (Polak, 2011: 45). Ne podnosi

samoću koja joj se dogodila kada se posvađala s prijateljicom Dorom, ali nakon putovanja u Njemačku s obitelji shvatila je koliko joj nedostaju prijatelji. Zbog svađe roditelja, roditelji su koristili Paulinu kako bi prenosila poruke jedno drugome. Paulini je to bilo previše pa se zatvorila u sobu gdje se rasplakala. U tome djelu možemo vidjeti da je ona i osjetljiva djevojčica, ali i spretna jer je na svoj način uspjela pomiriti roditelje na čemu su joj oni bili jako zahvalni. Kao poklon su joj poklonili velikog plišanog medvjeda i pismo za koje je ona bila jako zahvalna.

Paulina je svoju mamu jako voljela i ugledala se na nju. Vidjela je mamu drugačijim očima nego što je njena mama vidjela sebe. Gledala ju je kao veselu, nasmijanu, nespretnu, visoku i vitku. Životinje su bile jedna od stvari koje je Paulina voljela pa je tako uspjela nagovoriti roditelje da nabave psa od tatinog prijatelja kojeg je nazvala Floki, ali i zbog kojeg su morali zamijeniti svoj mali stan s kućom Paulinine bake i djeda. Školu je završila za odlučnim uspjehom što možemo reći da je jako pametna, iako su tu bile dvije četvorke koje su Paulinu jako uznemiravale.

U romanu kroz priču upoznajemo nekoliko dječjih likova. Njezine prijateljice Nikolinu, Doru i Martinu, novu učenicu Anu, najboljeg učenika u razredu Ratka kojem se sviđala Paulina te Paulinine simpatije Luku i Ivana. Iako se svađala s njima Nikolina i Dora bile su joj prijateljice kojima je vjerovala, pa su one bile prve koje su saznale kad su joj se roditelji posvađali. Ana je bila nova učenica, na koju Paulina bila ljubomorna iako ju nije ni upoznala. Kasnije su postale prijateljice i shvatile su da je bilo glupo što su se mrzile i bile ljubomorne jedna na drugu.

Luka je bio dječak s kojim je Paulina išla u razred. Sviđali li su se jedno drugom pa su se nazvali dečko i cura. Iako to nije bila prava ljubav već samo sviđanje. Prilikom gledanja hokeja na ledu na televiziji, odlučio je da želi biti hokejaš na ledu. Za maskare je imao masku Batmana jer mu je to bio najdraži superheroj. Nespretnan je, pa se tako ozlijedio s ostalim dječacima padnuvši s tobogana. Ivan je bio dječak iz 4.a razreda s kojim se Paulina „oženila“ na izletu, ali su se ubrzo „rastali“ On je bio godinu danas stariji od nje.

6.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU

Dnevnik Pauline P. dugometražni je igrani film za djecu redatelja Nevena Hitreca snimljenog prema istoimenom romanu književnice Sanje Polak. Film je snimljen 2023. godine. Glavnu ulogu Pauline P. igra Katja Matković. O Dnevniku Pauline P. Neven Hitrec kaže: „Cilj mi je bio napraviti duhovit i empatičan film, da gledatelji s njega izađu nasmijani i dobrog raspoloženja. Osobno poznajem i volim atmosferu, jezik i humor koji su utkani u ovaj film. Čovjek se osjeća opušteno i sigurno u priči koja poštuje obiteljski sustav vrijednosti, koja s punim ljudskim poštovanjem pristupa svakom svom liku, pa i onda kada ga satirički bocne. Konceptijski uzori bili su mi i klasici hrvatskog stripa poput Ivica Bednjanca i njegove legendarne „Durice“, ali i razigrana forma i kreativna raznolikost crtića Zagrebačke škole animiranog filma... Dojam ovog filma uvelike ovisi o glumi i karakterima djece, nositeljima glavnih uloga. Moralo ga se režirati s puno zanatskog znanja, s poznavanjem dječje psihologije, dozom luckastosti i povišene energije bez koje ne bi bila pogodena bit željene atmosfere u cjeline“ (Polak, 2023: 5).

Kao početak filma vidimo kako Paulina želi biti samostalna i ne želi držati mamu za ruku dok je vodi u školu. Upoznajemo Paulininu prijateljicu Nikolinu koju nije vidjela cijelo ljeto. Iako je tek krenula u treći razred osnovne škole Paulina je neustrašiva, hrabra i velika ljubiteljica životinja, to je vidljivo kada odlazi u napuštenu kuću gdje pronalazi malo štene kojeg usvoji i nazove Kremenko. Ne zanimaju je nikakvi hobiji i aktivnosti jer joj brzo dosade. Pokušala je plesati balet gdje je smatrala da izgleda kao žirafa u kostimu, a kasnije i tenis, ali ju je tata ispisao sa njega nakon što je izgubila nekoliko teniskih reketa. Aktivnosti ostale djece upoznajemo kroz profesorovo pitanje, pa tako djeca uče jezike, sviraju klavir i bubnjeve, plešu ples na svili i običan ples, pohađaju dramsku glumu, treniraju *jiujitsu*, igraju pikado i šah te čitaju knjige. Iako je inače dobra s upoznavanjem novih ljudi dolaskom nove učenice Paulina pokazuje emocije ljubomore, a kasnije i krivnje kada zbog Pauline učenici izgube u igri graničara. Ana i Paulina su po izgledu potpune suprotnosti. Paulina ima dugu tamno plavu kosu i pjegice, a Ana ima kratku svjetlo plavu kosu s čistim licem. Nakon slomljene ruke mislila je da će biti u središtu pozornosti međutim to ne bude tako već u središtu pozornosti bude Ana, nova učenica kojoj u roditelji poklonili psa.

Za vrijeme Valentinova zbog ljubomore zato što je Luka svoju ružu poklonio Ani upoznajemo Paulinu kao direktnu osobu. Ona sama odluči i natjera Ivana iz četvrtog razreda voditi na klizanje iako je on smatrao da je klizanje za djecu trećeg razreda. Brzo se zaljubi, ali ju zaljubljenost brzo i prođe. Ne zna još što je to prava ljubav s obzirom da je djevojčica. Na klizanju sazna od Luke da je on poklonio ružu Ani samo da Paulinu napravi ljubomornom. Paulina je bila sretna zbog toga međutim sreća nije dugo trajala kada je ugledala Anu s Ivanom. Za vrijeme maškara u školi Paulina je odlučila da će ona biti princeza, a Luka će biti američki superheroj pod imenom Sokol. Međutim kako je taj heroj bio poznat nekoliko dječaka u razredu su bili obučeni isto kao i Luka. Nije mogla znati koji od njih je Luka pa je prvo u obraz poljubila jednog dječaka, onda Ratka i na kraju Ivana. Tako je na kraju tek našla Luku. Bila se ispričala Ani zbog poljupca Ivana jer se Ivan sviđao Ani, ali Ana se nije ljutila jer je i ona napravila istu grešku Luki.

Zbog svega što se dešavalo u školi Paulina nije primijetila da njezin tata više ne živi s njom i njezinom mamom nakon svađe roditelja. Tata se vratio živjeti sa svojim roditeljima. Nakon posjete tati zadala si je zadatak da mora pomiriti roditelje pod svaki cijenu. Paulinina želja je bila toliko snažna da su joj se počeli predviđati osobe koje su joj htjele pomoći. Zadala im je zadatak da od stare napuštene kućice naprave tatin ured, ali kad je dovela roditelje je shvatila da su svi ti ljudi bili dio njezine mašte i želje da pomiri roditelje što je na kraju i uspjela.

6.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA

Film je snimljen 2023. godine što je modernije doba od romana. U filmu se pojavljuje naprednija tehnologija kao mobiteli, tableti, slušalice za virtualnu stvarnost i igraća konzola, a pojavljuju se i dostavljači hrane. Spominju se i socijalne mreže kao „Instagram“. Razlika romana i filma se može vidjeti i u početku gdje u romanu djelo započinje dok je Paulina na ljetovanju, a u filmu prikazuje Paulinin prvi dan škole. Iako u filmu Paulina ima dugu kosu koju ne voli mijenjati stalno je nosi spuštenu, u romanu ona odluči napraviti veliku promjenu i ošiša svoju dugu kosu u bob frizuru.

7. DUH U MOČVARI

Anto Gardaš je žanrovski i tematski raznovrstan pjesnik, pripovjedač, romanopisac, pisac socijalnih dječjih romana i dječjih krimića. (Hranjec, 1998). Objavio je 25 knjiga, od kojih su za djecu i mladež Bakreni Petar, Duh u močvari, Zvijezda u travi, Tajna zelene pećine i mnoge druge. „Za svoj književni rad dobio je više nagrada i priznanja (nagradu „Grigor Vitez“ 1981. za roman Ljubičasti planet; nagradu „Ivan Kozarac“ 1995. za svoj do tada ostvareni književni opus; prvu nagradu Hrvatskog radija 1996. za igrokaz za djecu, „Pečat grada Osijeka“ 1996., i druge.)“ (Gardaš, 2017). Roman Duh u močvari objavljen je 1989. i smatra se najpoznatijim Gardaševim romanom.

7.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU

Roman započinje Melitinim gledanjem pahuljica kroz prozor i dolaskom njezine obitelji u Treskavac na odmor gdje su proveli doček nove godine. U romanu upoznajemo likove Melite, njezinog brata Mirona koji provode svoje zimske praznike kod prijatelja Eukaliptusa u Kopačevu blizu Kopačkog rita. Oni nas vode kroz pustolovine traženja krivolovaca.

Miron se smatra likom vođe, ima 13 godina te smatra da je ozbiljniji i odrasliji. Ima sestru Melitu. Skuplja srebrnjake koje voli gledati i diviti im se. Bio je krupan dječak. Nije se ljutio kada je izgubio u partiji šaha već je priznao poraz i čestitao Meliti. Bio je poslušan pa je tako na zamolbu sestre donio čestitke. Sa sestrom je dobio pismo od prijatelja Eukaliptusa koji ih je za vrijeme praznika pozvao kod sebe u Kopačevo. Zamolio je oca smiju li Melita i on ići kod Eukaliptusa na praznike i otac im je dopustio. Voli fotografirati pa je tako htio fotografirati hranu koju su dobili u restoranu koliko mu je lijepa bila. S Farkas Istvánom, Liptusom i Melitom pomagao je nositi hranu za životinje na otoke koje se moralo doći čamcem. Ulagao je puno truda dok je veslao, ali mu taj dan nije išlo. Farkas je dječake učio kako postaviti sijeno na stablo. Od Slanine je saznao je da svake godine dolaze krivolovci. Branio je Melitu kad ju je slanina plašio i tu se pokazao kao brat koji čuva svoju sestru. Kad je s Liptusom bio na otoku pronašli su čahuru pa je zaključio da je netko taj dan bio na otoku i pucao u životinje. Djed mu

je bio lovac pa je znao neke stvari o tome. Pronašli su i kapljice krvi koje je netko pokušao sakriti, a malo dalje je bio mrtvi srnjak. Dok su nosili srnjaka u čamac otkrili su dugme izrađeno od jelenskog roga. Miron ga je odlučio uzet i spremiti u džep. Miron se brinuo zbog Melite se nije uspio vratiti s otoka. Na kraju su ih pronašli. Predsjednik Vučević je objasnio dječacima da su i na drugim mjestima pronađeni tragovi krivolovaca te da to nije samo jedna osoba. Kada je ugledao Aranku, Bakalarevu sestričnu Miron je zaboravio gdje se nalazi koliko mu je lijepa bila. Miron nije ni malo vjerovao u priču o duhu. Bio je dobar prijatelj pa je tako išao provjeriti kako je Slanina, da li mu je bolje. Uvijek pomogne ako je potrebno, bez pitanja. Bio je šokiran kada je saznao koliko zlobni krivolovci mogu biti. On je otkrio krivolovčevu zemunicu. Nije htio da Melita zna za zemunicu pa joj je prešutio o njoj. Rekli su Vučeviću za zemunicu koju su otkrili.

Eukaliptus je punim imenom Varga Zoltán. Nadimak mu je osim Eukaliptus bio i Liptus. Preselio se s roditeljima u Kopačevo kada su mu roditelji dobili ponudu za posao u restoranu, majka kao kuharica, a otac kao konobar. Otac mu je Mađar i još uvijek se bori s hrvatskim jezikom. Bio je visok, mršav i plavokos dječak „Pred njima je stajao visok, koštunjav, plavokos dječak“ (Gardaš, 2017: 13). U pismu Meliti i Mironu opisao je kako mu se sviđa živjeti tamo jer ima puno zanimljiv mjesta i pisao je o zgodama koje su mu se dogodile. Dolaskom Melite i Mirona u Kopačevo on ih nestrpljivo dočekao ispred kuće. Roditelja mu često nema doma zbog posla, pa često jede u restoranu s čijim vlasnikom se njegov otac dogovorio da on dolazi jest. Pomaže ocu u prijevodu riječi ako se on ne može sjetiti. Pokazivao je Mironu kolibu koja je služila kao sklonište u slučaju kiše međutim vidjeli su da je netko tamo bio po otisku čizme u snijegu. Hodajući prema obali Liptus je pronašao čahuru lovačkog naboja. Upozorio je Mirona da su im rekli odrasli da ne poduzimaju ništa sami. Odlučili su srnjaka staviti u čamac i predati ga Lovačkom društvu. Nestajanjem čamca nisu znali kako će sad, ali on je vjerovao da će Melita prijaviti da ih nema te da će ih onda pronaći. Dok su čekali Melitu da se vrati dječacima je prišao Halasz Andras koji im je prenio vijest o bijelom duhu u močvari kojeg su dva dječaka Horvat i Adamović vidjeli. Liptus je bio prestrašen, vijest o duhu ga je uznemirila. Na otoku dok su punili hranilice začuli su pušku koja je blizu njih pukla, pa su odlučili provjeriti iz grmlja, a tamo su pronašli ranjenog Levaya. Nakon što su mu pomogli ustati otišli su doma. Liptus se javljao roditeljima tu i tamo samo da znaju da li je sve u redu kada oni nisu bili doma. Bio je

zabrinut za ptice koje su se pojavila pa mu je ideja bila da ih potjeraju kako ih ne bi krivolovci ubili. Pomagao je životinjama, čak je htio uzgajati kuniće.

Melita je mlađa Mironova sestra. Kreće su peti razred. S bratom i roditeljima otputovala je u Treskavac na odmor kako bi proslavili novu godinu. Pomagala je majci u kuhinji i s kićenjem bora. Dobra je u šahu, pa zna pobijediti brata „Partija nije trajala dugo. Miron je pogriješio i Melita je ubrzo pobijedila“ (Gardaš, 2017: 7). Voljela je čitati blagdanske čestitke koje su im slali prijatelji i rodbina. Prilikom čitanja jednog pisma vidjela je da ih je Eukaliptus pozvao kod sebe za praznike. Došavši u Kopačevo, ispred kuće ih je dočekaao Eukaliptus. Bila je oduševljena njegovom starinskom kućom iz 1873. godine. Ne voli masnoću, ali je sama sebe iznenadila kad je pojela slaninu koja je bila nadjev u mesu. Ponašala se stidljivo kada ih je Eukaliptusova majka pitala kako im se svidjelo jelo. Osjećajna je pa se tako rasplakala kada je pročitala letak u kojem lovačko društvo traži pomoć za šumske životinje koji su trebali dijeliti. Bila je radoznala pa je stalno propitkivala o svemu što ju je zanimalo i što je vidjela na putu prema otocima, na što joj je Farkas odgovarao. Farkas im je ispričao kako je jelen kojeg je pokušao spasiti uginuo njemu pred očima i ta priča je jako pogodila Melitu. Brzo nakon priče joj je postalo tako hladno da je počela cvokotati pa su onda svi krenuli nazad. Poslije objeda je Eukaliptus predložio da ona ostane kod kuće da im pripremi hranu jer je vani bilo prehladno. Njoj se to nije svidjelo pa se bunila, ali joj je Miron rekao da bi se djevojčice trebale više okrenuti domaćinskim poslovima. Tu je prikazan stereotip prema djevojčici. Melita je voljela praviti frizure, bila je spretna u tome. Prema riječima Liptusa bila je bistra djevojčica. Ljutila se na dječake jer nije znala gdje su. Pričajući sa Bakalarom Meliti je bilo žao njega jer je djelovao nesretno i izgubljeno nakon što su greškom uzeli čamac Liptusu i Mironu misleći da je čamac krivotvoritelja. Nakon posjeta kod Bakalara Miron joj je rekao da otiđe do mjesnog ureda da nazove majku jer su joj se zaboravili javiti kad su stigli. Obećala je mami da će se paziti i ne izlaziti po velikoj hladnoći i snijegu. Na Poljani je htjela uzeti fazana doma, ali ju je Miron spriječio. Nije voljela kad su dječaci šaputali pred njom jer se osjećala izostavljeno. Mislila je da može izliječiti bolesnu srnu koju su lovci odlučili ubiti kako bi joj skratili muke što se Meliti nije nimalo svidjelo. Ne prihvaća odbijanje u nekim situacijama.

7.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU

Duh u močvari film je redatelja Branka Ištvančića nastalog prema istoimenom romanu književnika Ante Gardaša. Film je objavljen 2006. godine. Predstavljen je na raznim festivalima diljem svijeta kao što su: Pula Film Festival 2006., Filmfest Munchen Njemačka 2006., Međunarodni Dječji Filmski Festival, Los Angeles 2007. i mnogi drugi. (Interfilm, 2024). Uloge djece glume Marko Pavlov kao Miron, Ena Ikica kao Melita, Rober Váss kao Liptus,

Film započinje Melitom koja kroz prozor slika polje, dok se u pozadini čuje radio koji najavljuje akciju lovačkog društva prikupljanja hranila za životinje. Melita i Miron se voze autobusom prema Kopačevu. S njima se vozio tamburaški sastav. Miron i Melita dolaze iz Vinkovaca. Dolaskom u Kopačevo Liptus ih dočekuje na autobusom stajalištu. Do kuće ih vodi Farkaš svojom kočijom. Melita je znatiželjna pa postavlja pitanja Farkašu. Ispred restorana ih dočekuju Eukaliptusovi roditelji i nude im hranu koja je za njihov ukus bila previše ljuta. Liptus upoznaje Mirona i Melitu s predsjednikom lovačkog društva Vučevićem te bratom i sestrom pod imenom Halasz i Aranka. Miron smatra da se Halasz pravi važan, a da ga Aranka brani. Melita ga naziva kukavicom jer se nije branio pred Arankom. Iste večeri Halasz je pronađen promrzao na obali gdje je buncao da ga je napao bijeli duh. Od tog napada on je zanijemio. Sljedeće jutro u dogovoru s predsjednikom kreću na posao skupljanja hraniva kod babe Etelke. Baba Etelka ih straši s pričama kako su ona i muž davno vidjeli bijelog duha, a da je lagala Vučeviću da ima hraniva kako bi djeci rekla priče o duhu. Dok su se vozili s Farkašem on im je opisivao kako neki ljude love ribe i odgovarao Meliti na razna pitanja o pticama i travi. Na otoku su se razdvojili. Liptus, Miron i Melita pronašli su mrtvog jelena i kraj njega dugme. Čuli su neki zvuk i počeli trčati od straha i putem su sreli lovca Kovačevića kojem su rekli da su pronašli mrtvog jelena. Dok su se vratili s lovцем jelen je bio nestao. Liptus, Miron i Melita su tražili načine kako pomoći Halaszu da mu dokažu kako duh kojeg je vidio ne postoji. Dok su čekali da Farkaš prođe kako bi mu uzeli čamac i otišli na otok pronaći duha, gradili su snjegovića, a Miron je pronađeno dugme stavio na njega. Vozili su se noću do otoka kako bi uhvatili duha. Prolazeći kroz šumu otkrili su granje koje je netko donio i da bi imali dokaz slikati su grane fotoaparatom. Koristili su mobitel kako bi Liptus nazvao oca da im se odvezao čamac i da netko dođi po njega, Mirona i Melitu na otok. Farkaš i Vukčević su došli po

djecu. Ujutro su krenuli nositi hranivo bez Farkaša jer su ga boljela leđa. Kako ne bi ponovio grešku kao prošlu noć Miron je zavezao čamac za stablo. Ulaskom na otok čuli su pucanj puške i brzo potrčali prema izvoru zvuka. Pronašli su lovca Levaya ranjenog u ruku. Vrativši se u selo išli su obavijestiti predsjednika Vučevića o tome što se dogodilo te su mu pokazali fotografiju od noći kad im se odvezao čamac. Vučević je ispitivao Kovačevića zna li nešto o tome, na što je on odgovorio da ne zna jer je bio na drugoj strani otoka. Djeca su se ponovno vratila na otok istraživati i tada pronalaze zemunicu. U toj zemunici su pronašli kože životinja koje je lovokradica uhvatio. Lovokradica je djecu htio prestrašiti pa se obukao u bijeli plašt s kapuljačom kako mu se ne bi vidjelo lice. Oni su se uplašili i potrčali nazad na čamac javiti Vučeviću da su zatvorili duha u njegovoj zemunici. Svi lovci su krenuli prema otoku kako bi uhvatiti tog duha, ali ga nisu zatekli u zemunici. Pokušavali su potaknuti Halasza da progovori, govorili su mu da nije vidio duha već lovokradicu, ali nisu uspjeli. Ispitivali su Levaya o metcima i praznim čahurama jer su mislili da negdje možda ostala prazna čahura kad je lovokradica pucao na njega. Od starog Farkaša su posudili gumene čizme za traženje prazne čahure. Levay je pronašao praznu čahuru koju je odnio Vučeviću, a čahura je pripadala lovcu Kovačeviću. Djeca su lovila Kovačevića jer su ostali lovci bili na drugoj strani otoka. Uspjeli su ga uhvatiti i policija ga je uhitila. Prisluškiivali su razgovor inspektora s Vučevićem u kojem se saznali da policija nije imala dovoljno materijalnih dokaza da ga optuži. Melita je praznovjerna pa kada je vidjela dimnjačara rekla je sreća, ali im nije bilo sreće kada nisu mogli pronaći dugme koje su stavili na snjegovića. Liptusova mama je dugme zašila na majicu babe Etelke. Tražili su od babe Etelke dugme nazad, ona ga nije htjela vratiti sve dok joj nisu rekli da je to dugme Kovačevića. Tada se ona prepala i brzo je počela skidati dugme s majice. Dugme su odnijeli Vučeviću koji ih je poslao po Kovačevićevu uniformu, a oni su ga poslušali. Umjesto uniforme djeca su pronašla bijelo crnu kabanicu među Levayevim stvarima. Vučević je optužio Levaya da je on lovokradica jer se svi dokazi podudaraju i svi saznaju da nije nikad bio ranjen u ruku za koju je govorio da ga je lovokradica upucao. Ispričao se Vučeviću i tražio je drugu šansu, na što mu je on odgovorio da zna da mu je žao i daje mu drugu šansu, ali prvo će morati odraditi kaznu. Zatražio je od djece da prenesu Halaszu njegove isprike zbog nastale štete. Film završava odlaskom Melite i Mirona kući, ali prije odlaska Vučević im poklanja metalnog jelena u kutiji i govori im da su oni od sada postali počasni gosti njihovog lovačkog društva.

7.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA

Roman započinje Melitinim gledanjem pahuljica kroz prozor, a film započinje Melitinim slikanjem fotoaparatom polje kroz prozor autobusa. Film je snimljen u modernije vrijeme pa se koriste mobiteli i fotoaparati čega nije bilo u vrijeme pisanja romana. U filmu je prikazano kako Melita voli muziku. Eukaliptusovi roditelju u romanu nisu u mogućnosti nekada doći doma i po tjedan dana dok u filmu on vidi svoje roditelje svakodnevno. Kada su u romanu pronašli zemunicu doveli su lovce i policajce, a u filmu su bili samo lovci. Od likova u romanu se spominju Bakalar i Slanina, ali u filmu one ne postoje.

8. UZBUNA NA ZELENOM VRHU

Ivan Kušan proslavljeni je hrvatski književnik. Publicirao je sedam romana za djecu, a neki od njih su Uzbuna na Zelenom Vrh, Koko i duhovi te Zagonetni dječak. Za razliku od Lovraka koji je pisao i uveo u književnost seosku djecu i njihove karakteristike, Kušan je tu ruralnu tematiku zamijenio gradskom. Atmosfera u romanima je zasićena duhom moderne urbane umjetničke komunikacije. Za razliku od Lovrakovih djela Kušan je govorio o povratnim mališanima, o njihovoj igri, strahovima, snovima, akcijama i traganjima (Zalar, 2008). U njegovim djelima dječaci su obični dječaci zagrebačkih ulica. U školi ne briljiraju uvijek, vole kino, sportska natjecanja, dječake igre, vole se praviti važni. Odlično poznaje djecu što se može vidjeti u njegovim romanima. Koliko god se tražile slabosti i nedostaci djelo nije monotono i dosadno te ne prelazi valove dječjih interesa. Neke od svojih knjiga je i sam ilustrirao (Crnković, 1984).

8.1. ANALIZA LIKOVA U ROMANU

Roman Uzbuna na Zelenom Vrh dio dječje trilogije Ivana Kušana koji se smatra dječjim krimi – romanom. „Ovo Kušanovo tkanje, taj fabularni vez čini se lagan, ležeran, tek usputno dotiče i rješava probleme“ (Hranjec, 2004: 97). Radnja romana se zbiva u zagrebačkom naselju Zeleni Vrh, malo nakon završetka Drugog svjetskog rata. „Nije se još gotov ni po čemu primjećivalo da je rat završen i da je nastupio mir“ (Kušan, 1979: 19). U romanu nije posebno istaknut glavni lik, već radnja prati skupinu dječaka po imenu Koko, Božo, Žohar, Crni i Tomo u lovu na lopove u njihovom prigradskom naselju. Bunker koji se nalazio na drugoj strani jezera je bilo njihovo sklonište gdje su se nalazili i izmjenjivali informacije. Stalno su težili za nekim smišljenim, smjelim i uzbudljivim pothvatima. Uvijek su bili kao društvo pravedni te su poštivali jedni druge. Nikad nisu odustali u nadi da nađu lopove.

Koko, punim imenom Ratko Milić, pohađa gimnaziju i tu jesen upisuje 2. razred srednje škole. Ne voli svoje ime i ne sviđa mu se kad ga majka zove punim imenom. „Ali roditelji nisu htjeli da ga zovu po nadimku što mu ga nadjenuli drugovi, i on se već odavno

pomirio s tom nepravdom da drugi čovjeku odabiru ime“ (Kušan, 1979: 8). Živi s roditeljima i sestrom Maricom u kući koja je imala kokošinjac kojeg su u početku romana lopovi opljačkali te im ukrali kokoši i pijetla. Otrovali su im i psa pod imenom Cigo. Tvrdio je da je vidio lopove tijekom krađe njegovih životinja, i stalno je razmišljao što bi bilo da su ga tu večer ubili. Svidjela mu se ideja da otkriju lopove te su mu svi dječaci vjerovali. Ljubitelj je stripova i romana o divljem zapadu. On je jedini ostao budan tijekom noći za koje su se dječaci dogovorili da će ostati budni kako bi uhvatili lopove. Ostali dječaci nisu uspjeli izdržati noć budni. Zaspao bi i on da nije čuo zvuk čuka koji ga je trgnuo iz kreveta, a kada je pogledao kroz prozor vidio je blizu kuće staračkog para Tončić dvije figure, jedna je bila pogrbljena, a druga niža. Pokazao se odlučnim i hrabrim kada je odlučio provjeriti što se događa u kući starog para. Međutim stigao je kasno, lopovi su već bili pobjegli, a lokot na vratima tavana bio je razbijen. Da bi uhvatili lopove dječaci su procijenili da im treba fotoaparat kako bi ih uslikali, pa su odlučili „posuditi“ aparat od mladog pjesnika Maria. Koko i Žohar bili su odabrani za taj zadatak. Dok je Žohar čuvao stražu, Koko se popeo u stan, ali nije nikako mogao pronaći aparat i stalno ga je ometao mačak u stanu. Na kraju je uspio pronaći fotoaparat koji je kroz prozor bacio Žoharu, ali se u tome trenu Mario vratio kući i Koko nije uspio izaći. Morao se brzo sakriti kako ga Mario ne bi pronašao. Skrivajući se čuo je Maria kako priča sa svojim mačkom. Koko je nakon razgovora Maria i mačka smatrao da je Mario jedan od lopova, ali to nije bila istina jer je on bio samo zaljubljeni pjesnik koji je odlazio do kuće djevojke Lucije kako bi joj pjevao svoje pjesme. Na kraju je spretno pobjegao iz stana. Na kraju je s ostalim dječacima uspio zaustaviti prave lopove, Tominog polubrata Ivu i njegovog oca. Prvi je rekao Tomi da mu stari Branjc nije otac.

Žohar je punim imenom Vinko Leib (Laib). Njegov pas King je uginuo isto jutro kad i Kokov pas Cigo. Veći je i jači od Koka te ima crnu kosu i velike zelene oči. „Ali crnokosi dječak zelenih očiju nije želio ništa vidjeti“ (Kušan, 1979: 116). Ideja za otkriti lopove je bila njegova. Voli čitati stripove i razne novine koje mu donese sestrin zaručnik. Otac mu je slikar, hoda sa štapom jer je tijekom Prvog svjetskog rata ranjen u nogu, majka mu je voljela plesti, a sestra je čitala razne romane. U njihovoj kući glavne životinje su bile konj i krava. Njegova majka se bojala da će ostati bez njih, pa je predlagala mužu da bi i oni mogli nabaviti psa, ali se on nije slagao. Žohar je odlučio da će popiti šalicu gorke crne kave na prazan želudac kako bi mogao ostati budan i pratiti ako se nešto

sumnjivo dogodi u naselju da pomogne jer nije htio razočarati prijatelje, ali je na kraju ipak zaspao. On je bio pomoć Koku u posuđivanju fotoaparata. Bio je zadužen za stražu i dojavu ako se pjesnik vraća kući jer je Koko bio lakši i spretniji. Preuzeo je fotoaparat kojim je kasnije pokušao slikati lopova, ali nije znao da po noći treba koristiti bljeskalicu. Iako je znao koliko je ideja opasna i nesigurna on je odlučio da će tijekom noći otključati kokošinjac kako bi ulovio lopova na djelu, ali nije uspio jer slike nisu bile upotrebljive. Dobivši anonimno pismo pomislio je da je netko od dječaka možda lopov, ali ta misao je prošla kada je vidio da su i ostali dobili pisma. U pismu je pisalo „Šmokljane! Misliš da se ja bojim tebe i ostalih balavaca? Ili da se možda bojim ukradenog aparata? Ja za tebe znam, ti za mene ne znaš! Okani se tih gluposti dok nisi dobio po njušci. Ovo je prva i posljednja opomena. Ne zabadaj nos gdje ne treba. Zar ti nije djetinjasto što si skinuo lokot s vrata? Doći ću kad se ti ne budeš nadao. Pa-pa!“ (Kušan, 1979: 110). Svako pismo imalo je kao potpis lubanju s ukrštenim kostima. Iako je bio dobar sa svim dječacima, potajno je žudio za prijateljstvom s Crnim jer su ostali bili mlađi od njega. Kad je saznao da ih je Crni izdao pomogao je ostalima onesposobiti Crnog. Čim su ga zavezali potrčali su prema njegovoj kući u nadi da će pronaći lopove, ali nisu uspjeli jer su njegov konj i krava već bili oteti. Brzo su potrčali prema napuštenoj kući za koju im je rekao Tomo te su tamo vidjeli lopove i sve ukradene životinje. Kad su se približili kućici nitko nije znao što treba uraditi, ali su bez razmišljanja napali lopove.

Božo je punim imenom Božo Tucić. Bio je Kokov susjed. Imao je 14 godina i bio je najmlađi među dječacima. Nakon smrti oca ostao je sam s majkom krojačicom. Bio je siromašan, ali to ostalim nije smetalo te su sami odlučili da mu se neće rugati zbog toga. Bio je sitne građe s krupnom glavom. „Bio je to sitan dječak, godinu dana mlađi od svog susjeda Koka, krupne glave i sasvim uzanih ramena, čupavih obrva i sanjiva kratkovidna pogleda“ (Kušan, 1979: 10). Nosio je naočale, nije znao plivati i voziti bicikl, a nogomet nije volio igrati jer je bio nespretn. Njegova ideja je bila da osim što trebaju otkriti tko su lopovi, kako je predložio Žohar, da ih trebaju i uhvatiti. Bio je ljut na sebe jer je i on zaspao kao ostali kad su trebali stražariti u iščekivanju lopova. Izgubio je u izvlačenju trave koja je odlučivala tko će odraditi zadatak u praćenju starog Isaka. Pametan je i snalažljiv pa je tako prateći Isaka pazio da vjetar ne zapuše prema njemu jer bi ga Isakov stari slijepi pas Bobi otkrio i zadatak bi propao. Međutim zadatak je propao kada je shvatio da je i Isak opljačkan što mu je potvrdilo da Isak nije lopov.

Crni ima 15 godina i bio je najstariji u društvu. U romanu ne saznajemo njegovo puno ime i prezime. Nakon smrti oca ostaje sam s majkom i mlađim bratom Dragom koji je imao 5 godina. Majka mu je često radila noćne smjene pa je on bio zadužen za čuvanje brata. Često se ostalim dječacima obraćao hladno i bezvoljno. „Crni je bio uvijek suzdržljiv, pomalo ohol i uobražen, a svojim mlađim drugovima uvijek se obraćao hladnim, oporim glasom“ (Kušan, 1979: 153). Smatrao je da su ideje dječaka bile djetinjaste i glupa. Bio je lijen pa su mu majčine noćne smjene odgovarale jer bi imao izliku da ne mora ići s ostalima u noćne pustolovine s kojima nije bio ni oduševljen. Imao je naviku stalo pljuvati. Zato što je bio najstariji težio je prijateljstvu s Ivom koji je bio stariji. Jedini je od dječaka dobio dva pisma, ali ostalima je pokazao samo jedno jer mu je u drugom pismu bilo ponuđeno da radi s lopovima. Njemu se ta ideja svidjela jer je smatrao da tako može lakše zaraditi što ga je potaklo da prihvati ponudu. Sljedeće jutro ga je počela gristi savjest, ali ga je brzo prošlo jer je smatrao da su ostali dječaci premladi da bi shvatili takvo nešto. Znao je da je njima sve to bila igra dok njemu više nije bilo do igre. Nakon nalaska s lopovom koji je bio zadovoljan zbog pozitivnog odgovora, dobio je zadatak da ostale odvede dalje od naselja i da ih naputi na krivi trag kako bi oni izvršili zadnju pljačku u naselju. Međutim Crni nije računao na to da je Toma znao da ih je Crni izdao, pa tako čim je došao do društva oni su ga napali i zavezali užetom da ne može pobjeći. „U tren oka bio je sputan dugačkim užetom tako da je, onako nepomičan i smotan od glave do pete, podsjećao na egipatsku mumiju“ (Kušan, 1979: 169). Crni se uspio osloboditi iz užeta i poći na mjesto gdje su ostali krenuli. Pomogao mu je vozač kamion koji je krenuo u smjeru šume. Kad je bio blizu šume, skočio je s kamiona i otišao u šumu ne zahvalivši se vozaču. Ulaskom u šumu pedeset metara od njega bio je stari Branjc koji je tukao Tomu štapom. Prije nego što je uspio doći do Tome, prestigao ga je pas Bobi, koji je srušio brkatog čovjeka. Crni je odmah priskočio u pomoć prijatelju te se nadao da će se tako iskupiti za svoje izdajničke postupke. Na kraju su mu svi oprostili i prihvatiti ga nazad u skupinu.

Tomo je punim imenom Tomo Branjc. Živio je na istočnoj strani Zelenog Vrh na suprotnoj strani od Koka i Bože. Živio je s ocem za kojeg je kasnije saznao da mu je očuh, majkom i bratom Ivom za kojeg je isto kasnije saznao da mu nije pravi brat. Očuh je bio vlasnik brijačnice, više je volio Ivu nego Tomu. Toma je mislio da ga on nije volio zato što nije htio raditi u njegovoj brijačnici, već je htio završiti školu i postati liječnik. „To je počelo, činilo se Tomi, od onog dana, kad je rekao da ne želi raditi u očevoj

brijačnici, već da želi svršiti školu i postati liječnikom. Otac ga je on onda gotovo zamrzio, tukao ga je za svaku sitnicu, a sada je postao ravnodušan prema njemu i gotovo ga uopće nije primjećivao“ (Kušan, 1979: 35). Imao je psa Hektora koji je kasnije uginuo. Tomo je bio plašljivac. Jedan od njegovih zadataka bio je saznati od djevojčice Emice što se sve dogodilo kod nje nakon krađe. On je njoj ispričao sve što znaju o lopovima, ali se kasnije osjećao loše jer se izbrbljao. Nekoliko jutra nakon razgovora s Emicom, Tomu je dočekalo pismo u kojem je pisalo „Balavče! Okani se gluposti i ne zabadaj svuda svoj nos inače ćeš se loše provesti. Isto vrijedi i za tvoje drugove.“ (Kušan, 1979: 108). Tomo je znao da mu brat nešto skriva, ali nije znao što, pa ga je odlučio pratiti. Prvo je morao nekako izaći iz kuće bez da očuh vidi jer ako ga vidi izudarao bi ga, pa se domišljato sjetio kako bi mogao koristiti plahte kao užu da se spusti kroz prozor. Vidio je Ivu kako ide prema kući Crnog i tu je shvatio da je Ivo jedan od lopova, a da ih je Crni izdao. Nakon razgovora Ivo je nastavio put prema osamljenoj kućici na brežuljku. Približivši se kućici Tomo je shvatio da na tom mjestu lopovi čuvaju ukradene stvari i životinje. Odlučio se spustiti u podrum gdje je čuo glasove, čuo je kako se dogovaraju na koje mjesto će Crni odvesti ostale dječake kako bi oni mogli nastaviti pljačkat. Prepoznavši glasove Tomo je istrčao iz kućice i zakleo da nikome neće reći ono što je otkrio tu večer. „Znao je samo jedno: o ovom noćasnjem otkriću neće nikome ništa reći. Ta tajna ostat će vječno u njegovu ožalošćenom srcu“ (Kušan, 1979: 151). Od tuge nije htio izlaziti iz kuće, pretvarao se da je bolestan kako ne bi morao izaći drugima pred oči, bilo ga je sram. Smatrao je kako je njegov zadatak reći istinu svima o Crnom, a baš u tom trenu je Emica došla ispred njegove kuće da mu kaže da zna tko su lopovi, otkrila mu je što je sve saznala i rekla da mora ići upozoriti ostale. Pokušao ju je prevariti govoreći da je bolestan, ali je ona odmah shvatila da laže i da se pretvara. Objasnila mu je da on nije kriv zbog njih, već je ona kriva što je Ivi prenijela sve što je ona saznala, natjerala ga je da pronađe ostale i sve im kaže što zna. Ozbiljno je ostalima objasnio što se događa, kako je saznao sve, te ih je potaknuo da počnu trčati prema lopovima. Svi su imali jedan cilj, dostići lopove i pogledati im u lice. Dok su se ostali borili s Ivom, Tomo je potrčao za drugim lopovom koje je bio njegov očuh. Međutim, on je Tomu krenuo udarati štapom na što je Toma pao. Prije nego što se onesvijestio vidio je da je nešto skočilo na čovjeka s brkovima ne bi li ga prestao udarati. To je bio Bobi, pas starog Isaka, a nakon njega u pomoć je priskočio i Crni. Nakon što se probudio u bolnici, od majke je saznao da mu otac i Ivo nisu otac i brat, a on je bio presretan zbog toga. Saznao je da mu je otac umro. Volio je svoju

majku iako mu je lagala, htio je da bude sretna i da ne plače više. „Nemoj, nemoj više plakat. Nemaš zašto. Odsada će nam uvijek biti lijepo“ (Kušan, 1979:186). Oprostio je Crnom i rekao da se nikad nije ljutio na njega.

Ivo Branjc je u romanu predstavljen kao Tomin brat, ali kasnije u romanu saznajemo da mu nije pravi brat. Ima 18 godina i svijetle oči. Pušta male brčiće da izgleda odraslije. Pušio je, Toma je znao, ali roditelji nisu znali. Lukav je, pa je tako prevario Emicu kojoj je obećao da će joj nabaviti krletku za kosa ako joj prepriča sve što joj je Toma ispričao. S ocem je po naselju krao životinje i razne stvari koje su kasnije htjeli preprodati. Bio im je bitan samo novac. Krao je s nožem i revolverom koji mu je Žohar prodao kojeg je njegova obitelj pronašla u njihovom vrtu. Smatrao je da je Toma nesposoban.

Marica Milić je Kokova devetogodišnja sestra. Bila je tužna i neutješna gubitkom psa Cige. Kada je Koko spomenuo da bi se zamijenio s njom za krevete bila je oduševljena jer je oduvijek htjela spavati kraj otvorenog prozora. Ne zna još pravilno pisat. Ne spominje se puno u romanu.

Emica Radić je bila Božino godište. Imala je zlatno plavu kosu i smeđe oči. Svi su je smatrali lijepom, a Žoharu i Tomi se ona sviđala. „I Žohar, koji joj je potajno pisao pisma, i Tomo, koji se strašno crvenio čim bi je spazio, nisu sad mogli misliti na nju“ (Kušan, 1979: 71). Lopovi su njezinoj obitelji ukrali svinje koje su bile ponos njezine obitelji. Nakon smrti oca koji je bio hranitelj obitelji ostala je sama s majkom koja je radila kao blagajnica u kinu, koji je zbog rata bio zatvoren pa su im svinje bile prihodi. „Kad ostadoše bez hranitelja, to im je bio gotovo jedini приход“ (Kušan, 1979: 72). Nakon pljačke pronašla je kapu lopova, ali to nije htjela odati Tomi iako je on njoj ispričao sve što su radili kako bi pronašli lopove. Sviđao joj se Ivo i obećao joj je da će joj napraviti krletku za kosa što ju je potaklo da mu prepriča sve što joj je Tomo rekao te mu je dala kapu koju je pronašla ne znajući da je kapa bila njegova. Osjećala se loše i smatrala je da je možda pogriješila što je rekla sve Ivi kad se on počeo smijati. Nije voljela kišu, a čim bi se vrijeme počelo vedriti njezino lice je postalo vedrije. Kada joj je mama počela ponovno raditi imala je osjećaj da se život počeo polako vraćati u normalu. Voljela je krasti grožđe iz Žoharovog vinograda, iako je znala da bi joj oni dali da ih je pitala. Bila je spretna i oprezna kako ne bi poderala svoju haljinicu. U vinogradu je slučajno čula razgovor između Crnog i Ive. Osjećala se krivom iako ni sama nije

znala u čemu je njezina krivica. Odlučila je nagovoriti Tomu da prizna dječacima sve kako bi uhvatili lopove.

8.2. ANALIZA LIKOVA U FILMU

Film je nastao prema istoimenom romanu Ivana Kušana. Redateljica filma je Čejen Černić. Uloge dječaka igraju Marko Tocilj kao Koko, Alex Rakoš kao Tomo, Jan Pentek kao Žohar, Tin Gregorić kao Božo, Jakov Piljek kao Crni i Toma Serdarević kao Ivo. Dok uloge djevojčica igraju Lucija Philips kao Emica, Sara Čolaković kao Marica i Dora Bilić kao Nina. Premjera filma bila je 2017. godine. Dobio je razne nagrade na domaćim i međunarodnim festivalima, pa tako i Nagradu Zlatni Studio za najbolji film 2017. Film nas prati kroz pustolovine Koka i njegove družine u lovu na lopove.

Film započinje prikazom skupine dječaka i djevojčica kako pričaju strašne priče u šumi. Dok je Koko pričao priču, iznenada je iz grmlja izletio pas Cigo. Koko se prepao, ali je govorio da se nije prepao samo se da se iznenadio. Pao je mrak što je značilo da Koko i Marica te Emica i njezina sestra Nina moraju ići kući. Na kraju su se svi krenuli spremati kući. Marica je silno željela koturaljke, ali mama se protivila tome jer je smatrala da treba još narasti, na što se Marica naljutila jer su sve njezine prijateljice imale nove bicikle i koturaljke. Tata odlaskom na posao ispred kuće primijeti da je netko ukrao kosilicu i otrovao njihovog psa Cigu. Božo je trčeći došao do dječaka koji su kupali da im predoči vijest iz naselja. Kada su se Koko i njegova mama vratili iz grada od policije, ljudi su tražili što se dogodilo na policiji, na što je Kokova mama rekla: „A kaj da vam velim. Izgleda da nekog od nas treba otrovati pa da nas shvate ozbiljnim!“ Odrasli su ostali razočarani jer im policija ne želi pomoć. Dječaci su se okupili na njihovom mjestu blizu jezera. Pričajući o lopovima ostali nisu vjerovali Koku kad im je rekao da će onaj tko uhvati lopova dobiti veliku novčanu nagradu. Tu prvi put vidimo kako svi dječaci izgledaju. Božo je nizak, mršav, nosi velike naočale s debelim staklima, Koko ima smeđu kosu, Žohar je malo jače građe s crnom kosom, Crni ima tamnu kosu, a Tomo ima plavu kosu i zeleno-plave oči. Božo je smatrao da možda daju nagradu jer policija nije imala vremena pa tom nagradom su htjeli potaknuti ljude da se sami potrude. Crni je smatrao da su se ponašali djetinjasto kad su odlučili biti noćna straža sa svojih prozora. Nisu željeli da djevojčice budu uključene u to čime je

Žohar zaprijetio Tomi da ne smije ništa govoriti Emici jer misle da će svima reći. Nisu voljeli djevojčice, smatrali su da su zlo. Vraćajući se s jezera Crni je skrenuo prema svojoj kući, a ostali su nastavili put gdje ih prestrašio Ivo, Tomin brat. Došlo je vrijeme večere, u kući Žohara on je sebi kuhao kavu kako bi ostao budan tijekom noći i nije želio jest jer nije bio gladan. U kući Branjc su svi zajedno jeli, majka je govorila Ivi kako je premršav, da su ljudi u naselju mislili da je bolestan. Majku je također bilo strah da i njima ne provale kao Milićima. U kući Crnog on je jeo sam kruh i namaz, upitao je oca želi li on, ali je otac bio zauzet tražeći pištolj. Nije mogao pronaći pištolj na što je upitao sina, ali on nije znao. Tu večer svako se drugačije pripremao za stražu, Tomo je vježbao sklekove, Žohar je popio kavu iako je bila gorka, a Koko je čitao knjigu. Božo se uplašio starca na cesti. Koko je vidio kako dvije siluete prelaze cestu obučene u crno. Krenuo je u smjeru u kojem su oni krenuli, skoro su ga vidjeli. Ostali dječaci su nesvjesno bili zaspali. Boži je mama dala naočale koje su imale flaster preko njega, on ih ne želi nositi, ali mu mama kaže da mora kako mu oko ne bi išlo ukrivo. Također je saznao da su opljačkani Tončićevi koji su otišli svojoj kćeri u posjetu u grad, ali su se zbog pljačke morali vratiti nazad. Koko budi Tomu bacanjem kamenčića kroz prozor i kreće mu opisivati što se sve dogodilo noć prije, ali ih je prekinuo Ivo koji je zvao Tomu na doručak. Božo odlazi u šumu i šulja se oko kuće starog Isaka. Tamo je pronašao lubanju životinje, ali ga je Isak otkrio. On se izvukao uz izliku da se igrao s prijateljem skrivača pa ga traži, upitao ga je da li ga je možda vidio. Stari Isak mu ništa nije odgovorio, a njegov pas je počeo blago režati na što je Božo pobjegao. Žohar je spretno u ribarenju pa uspije uloviti ribu dok su bili na jezeru i pričali. Dječaci su se počeli smijati Boži i njegovom flasteru na naočalama. Njemu je bilo neugodno pa ga je brzo skinuo. Prepričavao je kako je noć prije vidio Isaka na cesti prema Tončićima i kako je onda brzo nestao, te da mu je maloprije prijetio sjekirom, iako ju je Isak samo držao u ruci. Koko ga je prekinuo i govorio kako je on vidio pljačkaše i da su bila dvojica. Vukli su šibice tko će pratiti Isaka. Božo je bio prestrašen, a Crni ga je pokušao smiriti govoreći da neće valjda tući dijete s naočalama. Tu se može vidjeti kako Crni ne zna tješiti ljude. Dječaci su bili spretni i naviknuti na boravak u prirodi što je prikazano u filmu kada su sami bez pomoći odraslih zapalili vatru i ispekli ribu. Koko je opisivao Boži kako da se pripremi za špijuniranje, predlagao mu je da obuče crnu robu, stavi čarapu preko glave, da treba puzat po podu, da mora paziti na vjetar kako puše da ga ne bi pas Bobi nanjušio. Dopustili su djevojčicama da im se pridruže na njihovom mjestu. Ponudile su im trešnje da mogu ući. Kad su se svi smjestili krenuli su svako

svoje zanimacije raditi. Božo i djevojčice su skakali lastiku, Tomo je promatrao teglu s crvima, Crni je iz pračke baca kamenčiće u jezero, Žohar je čitao strip, a Koko je vježbao. Došao je Ivo po Tomu i donio je ptičicu u kutiji. Djevojčice su htjele vidjeti ptičicu, ali im Ivo nije pokazao. Ivo se kladio s Kokom i Žoharom da će pobijediti u obaranju ruke i pobijedio je. Saznajemo da se Crni kladio s Ivom u pištolj, gdje je on izgubio i pištolj je odnio Ivo. Crni je htio pištolj nazad jer se bojao što će biti ako mu otac sazna da je on kriv za nestanak pištolja. Božina mama lako prepoznaje Božine emocije. Izašavši kroz prozor Božo je krenuo prema Isakovoj kući kako bi ga pratio. Koko ga je prepaoo kada se pojavio kraj njega u šumi. Smatrao je da je Boži bila potrebna pratnja. Pratile su Isaka od kuće do jezera i nazad, ali ništa se nije dogodilo. Sjedeći na zidiću Tomo i Žohar su čuli razgovor između gospodične Lucije i gospođe Radić kako su lopovi opljačkali dućan Radića i uzeli farbu, a Emici su ukrali bicikl koji je dobila iz Njemačke. Pažnju im je odvuкао pjesnik Mario koji je promatrao Luciju kroz dalekozor. Kroz film vidimo da su palačinke najčešća hrana koja se pojavljuje i koju djeca vole, pa su tako dječaci zezali Tomu dok su ih jeli jer znaju da mu se sviđala Emica. Poslali su Tomu da ispita Emicu ako zna nešto pljački. Emica mu je rekla da joj je žao što su joj ukrali bicikl iako je ona htjela koturaljke. Pitajući je razna pitanja ona ga je prokužila, da ju je došao ispitivati zbog pljačke i tražila je od njega da joj ispriča sve što zna jer je i ona imala neku informaciju, ali nije imala. Koko je upao u kuću Mariu kroz prozor da posudi dalekozor. Mario se vratio ranije pa se Koko morao sakriti. Žohar koji mu je trebao čuvati stažu je morao izmisliti da je na putu prema baki kad ga je Mario vidio ispred njegove kuće. Emica je htjela pticu koju je Ivo spasio, pa mu je za zamjenu ptice dala informaciju o Tomi. Koko je uspio pobjeći kroz prozor kupaonice s dalekozor, ali kada je došao kući završio je u kazni jer je kasno došao kući. Žohar je gledajući kroz dalekozor vidio lopova kako zabija papir na drvo s nožem. Prikazuje se da je pismo stavio Ivo. Sljedeće jutro su ostali dječaci dobili pismo. Našli su se kod Koka gdje su pročitali svako pismo. Zato što je Koko bio u kazni, Božo i Žohar su morali pratiti Maria kako bi potvrdili je li on lopov, ali nije bio. Tomo je odlučio pratiti Ivu koji se išao naći s Crnim. Saznao je da su se oni udružili, te da im uspije sljedeća pljačka bez ometanja Crni mora odvesti ostale dječake na dogovoreno mjesto. Ako im uspije Crni dobiva pištolj nazad i pola zarade, ali ako ne uspije Ivo mu prijeti da neće dobro završiti za Crnog. Ostali dogovor nije čuo jer je bio previše udaljen, a oni su šaptali. Ivo je nastavio put prema kućici u kojoj su lopovi skrivali ukradeno. Vidjevši tko je bio u kućici, Tomo se prestrašio i brzo potrčao doma. Marica se voljela šaliti s Kokom, pa

mu je jedno jutro dok je spavao začepila nos i tako ga probudila. Tomo nije htio pričati s Kokom kad je on došao kod njega. Dječaci su se dogovorili u deset sati da će se naći kako bi uhvatili lopove. Crni je tražio da netko od njih uzme uže kako bi zavezali lopove dok ne dođe policija. Dok je Emica jela trešnje na stablu vidjela je, i čula Ivu i Crnog kako se dogovaraju, kako bi kasnije pljačka prošla bez greške. Emica je dolaskom kod Tome bila uporna i uspjela ga je nagovoriti da pomogne dječacima kako bi uhvatili lopove. Kad su se dječaci našli zavezali su Crnog užetom i stavili maramu na usta. Došavši kod kuće vidjeli su lopove kako prenose ukradene stvari u prikolicu auta. Htjeli su ih prestrašiti sa svjetiljkama glumeći policiju, ali je Ivo primijetio da su oni, te je krenuo prema njima. Iako su svi bili prestrašeni jer je Ivo imao pištolj, prvi ga je napao Žohar i oborio na pod. Dok su se borili na podu Tomo je potrčao prema kući. Ivo je uspio ponovno doći do pištolja i počeo prijetiti dječacima, ali se u tom trenu pojavio Crni koji ga je pogodio s kamenčićem iz pračke. Okrenuvši pištolj prema Crnom govoreći da će ga upucati, Crni je samo hodao prema njemu i govorio neka ga upuca, ali on je znao da pištolj ne radi, zato je imao toliko hrabrosti hodat prema njemu. Koko se počeo derati na Ivu i nazivati ga ubojicom jer mu je ubio psa, na što mu se Ivo ispričao jer nije tako trebalo biti. Tomo je počeo trčati za drugim lopovom koji se ispostavio da je njegov otac. Kada se otac zaustavio, počeo se ispričavati Tomi. Rekao mu je da se Ivo zadužio kod kamatara koji su mu kasnije prijetili, pa je morao nešto učiniti kako bi pomogao Ivi. Tomo mu je rekao kako su trebali tražiti pomoć od ljudi iz sela jer je znao da bi mu oni pomogli, ali sada je bilo kasno. Ulovili su i kamatara kojeg je policija tražila više od godinu dana i zbog kojeg je puno ljudi bilo u strahu, što je mogla biti utjeha za Tomu jer zna da su on i ostali dječaci pomogli u tome. Na kraju su dječaci saznali da ih je Koko prevario i da novčane nagrade nije bilo. Tomo je čak dobio i poljubac u obraz od Emice, ali se ostali dječaci odmah počeli šaliti s njim. Crni se ispričao svima te su ga primili nazad u društvo. Film završava dolaskom Kokovih roditelja kraj jezera gdje su predstavili novog ljubimca, psa, kojeg je Koko nazvao Car

8.3. KOMPARACIJA ROMANA I FILMA

Roman započinje Maričinom tugom i plačem te Kokovom utjehom Marice kada je saznala da im je obiteljski pas Cigo otrovan, a početak filma je pričanje strašne priče Koka ostaloj djeci o ženi koja noću stoji na cesti u bijeloj haljini. Spominje da je to stvarna priča i da je ta žena, pokojna žena starog Isaka. Marica se u romanu malo

spominje pa ne saznajemo puno o njoj, a u filmu se ona prikazuje često. Vidjelo se da ima smeđu kosu, da je niska, da voli voziti biciklu sa svojim prijateljicama Emicom i Ninom te da se voli igrati sa igračkama. Dok je u romanu Emica jedino dijete svojih roditelja, u filmu ona ima mlađu sestru. Oba roditelja su joj živa i ne bave se uzgojem svinja već imaju svoju trgovinu farbe. Pa joj tako nisu ukrali svinje nego njezinu novu biciklu koju je dobila iz Njemačke. Kokovim roditeljima nisu ukradene kokoši i pijetao nego kosilica. Crni je u romanu prikazan kao dijete majke koja je izgubila muža i ostala sa dva djeteta, dok u filmu on je jedinac i živi samo sa ocem. U obitelji Branjc u romanu otac drži brijančnicu, ne voli Tomu te Ivo ima brčiće i radi u očevoj brijančnici. Dok se u filmu ne spominje nikakva brijančnica, otac ne pokazuje nikakvu mržnju prema Tomi te je Ivo došao iz Zagreba iako se ne zna razlog zašto je bio u Zagrebu. Kad su odlučivali tko će biti zadužen za praćenje Isaka u romanu su izvlačili travu, dok su u filmu vadili šibice. Božo je bio odabran u oboje međutim u romanu je išao sam dok mu je filmu Koko bio pratioc. U filmu je prikazano kako dječaci love i peku ribu, Žohar je bio taj koji ju je ulovio dok je Crni bio spretan u gađanju s praćkom. Spominje se i pištolj koji je bio spomenut u romanu, ali je vlasnik njega bio otac Crnog, a ne Žoharov otac. Pištolj je završio kod Ive kada su se on i Crni kladili pa je Crni izgubio okladu. Emica u romanu jede grožđe iz Žoharovog vinograda, a u filmu jede trešnje. Iako joj se u početku romana sviđao Ivo, na kraju joj se sviđao Tomo kojem je dala i poljubac u obraz. Na kraju filma Tomin otac njega ne tuče kao što je to bilo napisano u romanu nego mu se ispriča zbog svojih postupaka, pa tako Toma nije završi u bolnici, a otac i Ivo su mu biološki otac i brat.

9. ZAKLJUČAK

Tema ovog završnog rada su likovi dječaka i djevojčica u hrvatskim dječjim filmovima. Cilj je bio analizirati likove, pri čemu je posebna pozornost pridodana komparaciji i prilagodbi književnim likovima za filmsko djelo.

U svrhu rada analizirani su dječji književni romani te istoimeni filmovi koji su crpili ideje iz navedenih kao podlogu za ekranizaciju. Djela koja su proučavana u tu svrhu su: Vlak u snijegu, Dnevnik Pauline P., Anka (Brazilijanka), Uzbuna na Zelenom Vrh i Duh u močvari.

Proučavani dječji književni romani su objavljeni u razdoblju od 1979. do 2017. godine, a filmovi snimani u razdoblju 1976. do 2023.

Na temelju proučavanih dječjih književnih romana i njima istoimenih filmova, istaknuvši protok vremena od objavljenog djela do snimljenog filma, može se zaključiti kako su starija djela podržavala rodne stereotipe te kroz godine ti isti stereotipi se smanjuju ali i dalje su prisutni.

U analizi romana i filma Vlak u snijegu iako je prošlo više od 40 godina između nastanka djela i ekranizacije filma stereotipi su i dalje bili prisutni gdje su djevojčice bile prikazane kao nježne, a dječaci kao snažniji i netko tko treba biti glavni u kući.

Dnevnik Pauline P. prikazuje moderno doma u kojem djevojke imaju svoje „ja“, gdje one stvaraju svoj svijet i gdje im nitko ne može urušiti njihov taj njihov svijet. On nam donosi preokret u dječjem romanu.

Duh u močvari nam prikazuje kako se neke stvari mijenjaju. Sporim tempom, ali se mijenjaju. Djevojčice su i dalje pod stereotipom ali ne u tako velikim količinama. One same pokazuju upornost i sudjeluju u napetim događajima, međutim dječaci i su i dalje dominantniji te pokazuju svoje spretnosti.

Roman Anka je tipičan roman o siročetu. Pokazuje tip stereotipne djevojčice koja nikad nije bila voljena i prihvaćena već je samo naučena da radi i ne pita ništa, sve do upoznavanja Brazilijanca i Milke. Tu prvi put upoznaje tu ljubav. Film se razlikuje puno od romana jer se pojavljuju mistična bića koja nisu toliko česta u takvim romanima.

U Uzbuni na Velikom Vrhcu upoznajemo skupinu dječaka koja u romanu budu glavni. Oni pokazuju svoje detektivske vještine koje se često pojavljuju u Kušanovim romanima. Nema puno pojavljivanja ženskih likova, ako se pojave to najčešće bude dio obitelji ili simpatije.

Može se zaključiti kako redatelji pokušavaju održati približno istu tematiku koju je imao roman, ali opet uvode neki novi moderniji svijet u kojem stereotipi nisu toliko istaknuti. Oni će uvijek bit prisutni, ali u manjim količinama.

10. LITERATURA

1. *Anka* (2020). Youtube. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=AMI9AAEJNFM> [Pristupljeno: 11.09.2024.].
2. Brešić, V. (1997). *Autobiografije hrvatskih pisaca*. AGM.
3. Crnković, M. (1984). *Dječja književnost: Priručnik za studente i nastavnike*. Školska knjiga d.d.
4. Diklić, Z. (1989). *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti: Metodički aspekti*. Školska knjiga d.d.
5. Dječji film. (2024.) U: *Filmska enciklopedija (1986-90)*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <https://filmska.lzmk.hr/clanak/djecji-film> [Pristupljeno: 14.09.2024.].
6. *Dnevnik Pauline P.* (2023). Netflix. Dostupno na: <https://www.netflix.com/us/title/81714125?s=a&trkid=13747225&trg=fm&vlang=en&clip=81716638> [Pristupljeno: 05.09.2024.].
7. *Duh u močvari* (2020). Youtube. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=4XXTXXQFY80&t=1562s> [Pristupljeno: 15.09.2024.].
8. Gardaš, A. (2017). *Duh u močvari*. Alfa d.d.
9. Hameršak, M. i Zima, D. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Leykam International d.o.o.
10. Hranjec, S. (1998). *Hrvatski dječji roman*. Školska knjiga d.d.
11. Hrvatska radio televizija. (2017). *HRT u prosincu prikazuje seriju Anka nastalu prema romanu Mate Lovraka*. Dostupno na: <https://web.archive.org/web/20180419185313/http://www.hrt.hr/417312/organizacija/hrt-u-prosincu-prikazuje-seriju-anka-nastalu-prema-romanu-mate-lovraka> [Pristupljeno: 11.9.2024.].

12. Interfilm. *Duh u močvari*. Dostupno na: <https://interfilm.hr/hr/film/dugometrazni/duh-u-mocvari/> [Pristupljeno: 17.09.2024.].
13. Kušan, I. (1979). *Uzbuna Na Zelenom Vrh*. Mladost
14. Lovrak, M. (1989). *Vlak u snijegu*. Mladost.
15. Lovrak, M. (1981). *Anka Brazilijanka*. Mladost.
16. Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Educa.
17. Polak, S. (2023). *Metodički priručnik: Školska lektira Dnevnik Pauline P*. Dostupno na: <https://filmskapismenost.hr/wp-content/uploads/2024/01/Dnevnik-Pauline-P-Metodicki-prirucnik.pdf> [Pristupljeno: 04.09.2024.].
18. Polak, S. (2011.). *Dnevnik Pauline P*. Mozaik knjiga d.o.o.
19. Stereotipi. (2013). U: *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Dostupno na: <https://enciklopedija.hr/clanak/stereotip> [Pristupljeno: 04.9.2024.].
20. Težak, D. (1990). *Dječji junak u romanu i filmu*. Školske novine
19. Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Školska knjiga d.d.
20. *Uzbuna na Zelenom Vrh* (2024). Youtube. Dostupno na: <https://www.dailymotion.com/video/x8w5plc> [Pristupljeno: 04.9.2024.].
21. *Vlak u snijegu* (2024). Internet archive. Dostupno na: <https://archive.org/details/vlak-u-snijegu-1976> [Pristupljeno: 04.09.2024.]
22. Zalak, I. (2008). *Književni portreti hrvatskih dječjih pisaca*. Dora Krupićeva d.o.o.

SAŽETAK

Cilj ovog rada je prikazati likove dječaka i djevojčica u hrvatskim filmovima za djecu gdje je za analizu bilo potrebno dodati književnog likove iz istoimenog romana te ih usporediti. Analize su bile provedene kroz nekoliko adaptacija poput: Vlak u snijegu i Anka Mate Lovraka, Dnevnik Pauline P. Sanje Polak, Duh u močvari Ante Gardaša i Uzbuna na Zelenom Vrhu Ivana Kušana.

Kroz analizu su prikazane ključne sličnosti i razlike likova provedene kroz djela te što je potrebno kako bi se književni lik prenio u filmski medij. Na različitost u pristupu utjecalo je vrijeme između objavljenog djela i ekraniziranog filma. Na to su djelomično utjecali i stereotipi koji su bili izraženiji u starijim romanima i filmovima.

Ključne riječi: Dječja književnost, hrvatski dječji roman, hrvatski film za djecu, lik dječaka, lik djevojčica

SUMMARY

The purpose of this paper is to show the characters of boys and girls in Croatian films for children, where for the analysis it was necessary to add literary characters from the novel of the same name and compare them. Analyzes were conducted through several adaptations such as: *Vlak u snijegu* and *Anka* by Mate Lovrak, *Dnevnik Pauline P.* by Sanja Polak, *Duh u močvar* by Ante Gardaš and *Uzbuna na Zelenom Vrh* by Ivan Kušan.

Through the analysis, the key similarities and differences of the characters are presented through the works and what is needed to transfer the literary character to the film one. The difference was influenced by the time between the published work and the screened film. This was also influenced by the stereotype that was more pronounced in older novels and films.

Key words: Children's literature, Croatian children's novel, Croatian movie for children, boy character, girl character